

Verkennend natuurwaardenonderzoek

sportpark Kethel, Schiedam

Colofon

bSR-rapport	207
bSR-projectnummer	0890
titel	Verkennend natuurwaardenonderzoek sportpark Kethel, Schiedam
auteur(s)	Bakker, G, R.W.G. Andeweg & M.A.J. Grutters
opdrachtgever	ir. M.A.J. Korstanje, gemeente Schiedam
status	DEFINITIEF, februari 2013
afbeeldingen	bureau Stadsnatuur Rotterdam, alle rechten voorbehouden
kaartmateriaal	Gemeente Schiedam, auteursrecht voorbehouden.

Deze uitgave kan geciteerd worden als:
Bakker, G, R.W.G. Andeweg & M.A.J. Grutters. 2013. Verkennend natuurwaardenonderzoek sportpark Kethel, Schiedam

bSR-rapport 207. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

© Bureau Stadsnatuur, februari 2013

Bureau Stadsnatuur, Westzeedijk 345, 3015 AA, Rotterdam
www.bureaustadsnatuur.nl | info@bureaustadsnatuur.nl

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die

Foto's voorzijde:

Oranje tipje *Anthocharis cardamines* (G. Bakker); Putter *Carduelis carduelis* (G. Bakker); deel van de 'Groene Long', Schiedam (M.A.J. Grutters)

INHOUD

	Samenvatting.....	3
1	Inleiding	5
1.1	Achtergrond van dit rapport	5
1.2	Afbakening.....	5
2	Onderzoeksgebied en methodiek	7
2.1	Onderzoeksgebied.....	7
2.2	Bronnenonderzoek	7
2.2.1	Natuurmonitor Schiedam, Nulmeting 2010.....	7
2.2.2	waarneming.nl.....	8
2.2.3	NDFP.....	9
2.3	Veldonderzoek.....	10
3	Resultaten	11
3.1	Voorlopig soortenoverzicht	11
3.2	Sportvelden en randgroen	12
3.2.1	Beschrijving deelgebied	12
3.2.2	Flora.....	13
3.2.3	Libellen	13
3.2.4	Dagvlinders	13
3.2.5	Vissen	13
3.2.6	Amfibieën.....	14
3.2.7	Vogels	14
3.2.8	Zoogdieren.....	14
3.3	Parkgordel.....	14
3.3.1	Beschrijving deelgebied	14
3.3.2	Flora.....	15
3.3.3	Libellen	16
3.3.4	Dagvlinders	16
3.3.5	Vissen	17
3.3.6	Amfibieën.....	17
3.3.7	Vogels	17
3.3.8	Zoogdieren.....	18
3.4	Periferie	19
3.4.1	Beschrijving deelgebied	19
3.4.2	Flora.....	19
3.4.3	Libellen	20
3.4.4	Dagvlinders	20
3.4.5	Vissen	20
3.4.6	Amfibieën.....	20
3.4.7	Vogels	21
3.4.8	Zoogdieren.....	21
3.5	Landijsbaan	21
3.5.1	Beschrijving deelgebied	21

3.5.2	Flora	22
3.5.3	Libellen.....	22
3.5.4	Dagvlinders	23
3.5.5	Vissen	23
3.5.6	Amfibieën.....	23
3.5.7	Vogels.....	24
3.5.8	Zoogdieren.....	24
4	Kansen voor natuur	25
4.1	Effecten van de herinrichting per soortgroep.....	25
4.1.1	Flora	25
4.1.2	Libellen.....	25
4.1.3	Dagvlinders	26
4.1.4	Vissen	26
4.1.5	Amfibieën.....	27
4.1.6	Vogels.....	27
4.1.7	Zoogdieren.....	28
4.2	Potenties voor natuur per bouwmodel	30
4.2.1	Aantal, oppervlakte en configuratie gebruikte kavels.	32
4.2.2	Oppervlakte openbaar groen	32
4.2.3	Water	32
4.2.4	Mogelijkheden om het openbaar groen snel 'natuurkwaliteit' te geven.....	33
5	Conclusies	37
6	Suggesties voor aanvullend veldonderzoek	39
	Geraadpleegde literatuur.....	41

SAMENVATTING

Naast het prominent op de kaart aanwezige Beatrixpark bevindt zich in Schiedam aan de westkant van de Poldervaart een kleiner groengebied waarvan sportpark Kethel een onderdeel is. Als gevolg van ontwikkelingen elders in de gemeente zullen deze sportvelden (die hoofdzakelijk uit kunstgras bestaan) en de bijbehorende voorzieningen op deze plaats verdwijnen. In het kader van de 'Gemeentelijke ontwikkelvisie sportparken en vrijvallende locaties' is men voornemens hier woningen te bouwen. Sportpark Kethel is onderdeel van de 'Groene Long', een beschermde structuur van groengebieden die door de gemeente Schiedam loopt. Dit schept verantwoordelijkheden ten aanzien van de aanwezige natuurwaarden. Om in een vroeg stadium inzichtelijk te krijgen welke invloed de geplande ontwikkeling kan hebben op de natuur in het gebied, heeft Bureau Stadsnatuur in opdracht van de gemeente Schiedam dit rapport opgesteld.

Op basis van een verkennende inventarisatie concludeert Bureau Stadsnatuur dat de (kunst)grasvelden geen toegevoegde waarde hebben voor de natuur. Uit oogpunt van natuur is de voormalige Landijsbaan wel een interessant gebied. Er zullen door het bouwen van woningen op het sportpark vermoedelijk geen soorten permanent uit het sportpark of de omgeving verdwijnen. De toekomstige aanwezigheid van woningen en tuinen biedt, wanneer de juiste maatregelen worden getroffen, vestigingsmogelijkheden voor soorten die op dit moment niet of nauwelijks in het gebied voorkomen, wat tot een netto verrijking van de natuurwaarden in de omgeving kan leiden. Er moet dan wel gericht aandacht worden besteed aan natuurvriendelijke inrichting. Achterin het rapport worden hiervoor een aantal suggesties gegeven.

Voor de soortgroepen flora, libellen, dagvlinders, vissen, amfibieën, vogels en zoogdieren zijn verschillende gegevensbronnen geraadpleegd om te achterhalen welke soorten in (de directe omgeving van) het gebied zijn waargenomen of zijn te verwachten. Tezamen vormen zij een belangrijk deel van de natuurwaarden van het gebied. Bovenal representeren deze groepen de natuurwaarden die door veel gebruikers van het gebied (omwonenden en recreanten) het meest intens worden beleefd en gewaardeerd. Een onderzoek naar overige soortgroepen (zoals mossen en andere groepen macrofauna) zou minstens zo interessant zijn, maar valt buiten de scope van dit rapport.

In totaal zijn de in dit rapport belichte groepen goed voor meer dan 200 in het gebied te verwachte soorten. Daarbij moet worden opgemerkt dat van de planten alleen de beschermde en bedreigde soorten zijn bekeken. Een volledige planteninventarisatie zal waarschijnlijk al snel leiden tot een verdubbeling van het aantal vastgestelde soorten. Vogels vormen in en rond het plangebied de meest uitvoerig onderzochte groep; het aantal in de omgeving waargenomen soorten is hoger dan het aantal waarvan een regelmatig voorkomen in het gebied wordt vermoed. Van overige soortgroepen was de informatie een stuk beperkter en overstijgt het aantal verwachte soorten (op grond van aanwezig potentieel habitat) dat van de waargenomen soorten.

In oktober 2012 is ook een verkennend bezoek gebracht aan het gebied om de verwachting verder in te vullen. Veel soorten laten zich in die periode echter niet meer zien doordat ze zijn uitgebloeid, weggetrokken of zich anderszins hebben verscholen om de winter door te brengen. Daarom is aanvullend natuurwaardenonderzoek gewenst om een nauwkeuriger inzicht te krijgen in het voorkomen en het gebruik van het gebied door bepaalde soorten.

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond van dit rapport

De gemeente Schiedam is voornemens om op een locatie binnen de zogenaamde 'Groene Long' woningbouw te realiseren. De Groene Long is in het Groenstructuurplan van de gemeente Schiedam aangewezen als een beschermde hoofdgroenstructuur die aansluit op groengebieden buiten de gemeentegrens. De doelstellingen hiervan zijn onder meer beschreven in de 'Gemeentelijke ontwikkelvisie sportparken en vrijvallende locaties'. Op de locatie bevinden zich momenteel sportvelden (sportpark Kethel) en een park. De vraag is of het bouwen van woningen bestaande natuurwaarden aantast. Om inzichtelijk te krijgen in hoeverre dit het geval is en om aan te geven hoe eventuele bestaande natuurwaarden versterkt zouden kunnen worden, is een verkennend onderzoek uitgevoerd. Tevens wordt aangegeven voor welke soort(groep)en er in het seizoen 2013 aanvullend inventarisatiewerk uitgevoerd dient te worden om kennisleemtes te vullen. Daarnaast biedt ontwikkeling van het gebied ook kansen om nieuwe natuurwaarden aan te trekken. In dit rapport is een hoofdstuk gewijd aan de perspectieven die er op dit vlak liggen.

1.2 Afbakening

De natuurwaarden die in dit rapport worden besproken hebben betrekking op de volgende soortgroepen:

- hogere planten
- libellen
- dagvlinders
- vissen
- amfibieën
- vogels
- zoogdieren

Van de hogere planten worden alleen de beschermde soorten en de soorten van de Rode Lijst, besproken. Van de overige groepen wordt wel het volledige spectrum van in Schiedam te verwachten soorten belicht. Hiervoor is gekozen omdat de totale lijst van planten tegen de duizend soorten omvat, en de inventarisatiegegevens die ingaan op de status van al deze soorten in of rond het plangebied nogal incompleet bleken te zijn. Voor de meeste plantensoorten geldt dat een structurele inventarisatie van het plangebied wenselijk is. In inrichting en beheer zijn de beschermde en bedreigde soorten bovendien juist degene waar men op zou willen sturen en die in de bulk, meest bestaand uit generalistische soorten, de aandacht behoeven.

Andere groepen, zoals bijvoorbeeld schimmels, mossen en kevers, zijn niet in deze rapportage opgenomen. Van deze groepen is relatief weinig informatie voorhanden, er is minder makkelijk op te sturen in het beheer en de inrichting van gebieden. Daarnaast spreken ze het publiek, dat wil zeggen de feitelijke gebruikers van het plangebied, vermoedelijk minder aan. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat deze groepen minder waardevol zijn of geen aandacht of bescherming behoeven.

In deze rapportage is op grond van beschikbaarheid van informatie, populariteit bij het publiek en beschikbaarheid van jurisprudentie waar het beschermde of bedreigde soorten betreft, echter voor deze afbakening gekozen.

2 ONDERZOEKSGBIED EN METHODIEK

2.1 Onderzoeksgebied

Het in dit rapport besproken gebied ligt in de gemeente Schiedam, Zuid-Holland. Het is onderdeel van de zogenaamde 'Groene Long', een gebied dat als functie natuur en recreatie heeft. De gebieden die tot deze groenstructuur behoren zijn aangegeven in de eerder genoemde Gemeentelijke ontwikkelvisie (en het bestemmingsplan de Groene Long). In Figuur 1 is de buitengrens van het in dit rapport besproken gebied aangegeven middels een gele lijn. Daarbinnen liggen de sportvelden van sportpark Kethel (rode lijn), een daaromheen gelegen bos/parkstrook aangeduid als 'Parkgordel' (zwarte lijn) en aan de zuidkant, geïsoleerd gelegen, de zogenoemde 'Landijsbaan' (blauwe lijn). De zone tussen deze deelgebieden en de buitengrens wordt aangeduid als de 'Periferie'. In het hoofdstuk Resultaten wordt de inrichting van deze vier deelgebieden afzonderlijk besproken.

Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied en de onderverdeling in deelgebieden

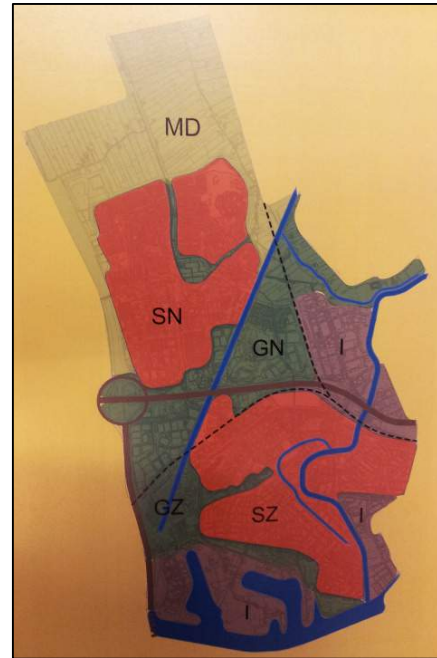
2.2 Bronnenonderzoek

2.2.1 Natuurmonitor Schiedam, Nulmeting 2010

De Natuurmonitor (de Kruijf 2010) verschaft een overzicht van planten en dieren in de gemeente Schiedam waarvan het voorkomen bekend is of wordt verondersteld. Het rapport focust op de beschermde en bedreigde soorten maar voor soortgroepen die relatief goed zijn onderzocht is voor iedere in Nederland vastgestelde soort in een tabel aangeduid wat de status van voorkomen in Schiedam is. Bovendien is de stad onderverdeeld in gebieden waarvoor de status van de soorten is aangegeven. De informatie is afkomstig van Particuliere Gegevensberende Organisaties (PGO's), het Natuurloket, telmee.nl, de Natuurkalender, lokale natuur- en milieclubs en enkele lokale

vrijwilligers. Het in voorliggend rapport beschouwde gebied valt in het gebied 'Groengebieden Noord'. De begrenzing van dit deelgebied is weergegeven in Figuur 2. De tabel in Bijlage 1 geeft welke status van voorkomen de natuurmonitor toekent aan de soorten in dit gebied. Er zijn zes kwalificaties gemaakt:

- zeer algemeen: de soort kan vrijwel overal en soms in grote aantallen worden aangetroffen.
- algemeen: de soort wordt algemeen en vrijwel overal waargenomen.
- regelmatig: de soort wordt regelmatig of verspreid in kleine aantallen waargenomen.
- zelden: de soort wordt zelden tot zeer zelden aangetroffen. Van sommige soorten is slechts één waarneming bekend.
- niet aangetoond: op basis van biotoopkenmerken kan de soort zich vestigen maar het voorkomen is tot december 2010 niet aangetoond.
- niet te verwachten: soorten waarvan de biotoop ongeschikt wordt geacht.

Figuur 2. Ligging van 'Groengebieden Noord' (GN) in Natuurmonitor (de Kruijff 2010).

2.2.2 waarneming.nl

De website www.waarneming.nl omvat een grote natuurdatabase, gevuld met in hoofdzaak waarnemingen van wilde planten en dieren verzameld door zowel vrijwilligers als professionals. De waarnemingen worden gevalideerd door een team van deskundige vrijwilligers, die vaak zijn verbonden aan een PGO. Niet alle waarnemingen in de database zijn echter al beoordeeld, daarom zijn opvallende waarnemingen van bijzondere soorten voor dit rapport nader bekeken en al dan niet opgenomen of verwijderd. Het ging hierbij om slechts enkele gevallen.

Het in voorliggend rapport beschouwde gebied ligt in twee niet overlappende deelgebieden in de database van waarneming.nl, te weten 'Beatrixpark' (Figuur 3) en 'Kethel' (Figuur 4). In Bijlage 1 is het overzicht te vinden van de informatie die voor deze twee deelgebieden in de database aanwezig was. Aangegeven is of de soort is waargenomen in de periode 1 januari 2000 tot 1 november 2012 ('ja') of niet ('nee').

Figuur 3. Deelgebied 'Beatrixpark' in de database van waarneming.nl.

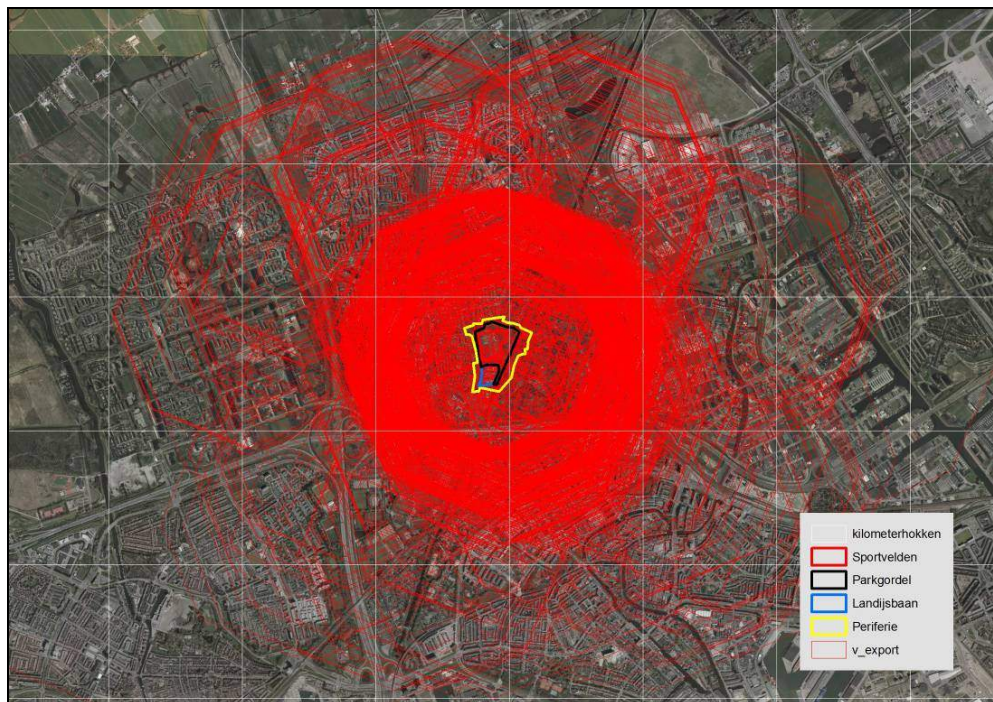
Figuur 4. Deelgebied 'Kethel' in de database van waarneming.nl.

2.2.3 NDFF

De NDFF is de Nationale Databank Flora en Fauna. Deze wordt aangestuurd door de Gegevensautoriteit Natuur (GAN), een door de rijksoverheid gefinancierd orgaan. Het pretendeert de grootste bron van natuurgegevens in Nederland te zijn en bevat natuur(inventarisatie)gegevens afkomstig van PGO's, het natuurinvoerportaal www.telmee.nl, waarneming.nl (zie boven) en andere bronnen. Daarmee is er dus gedeeltelijke overlap met de informatie in de hierboven beschreven Natuurmonitor (waarvoor ook gegevens uit de NDFF werden gebruikt) en waarneming.nl (gevalideerde waarnemingen zijn tot op zekere datum opgenomen in de NDFF, nog niet gevalideerde waarnemingen en recente waarnemingen echter nog niet). De toegevoegde waarde zit hem vooral in de gegevens afkomstig uit de voorheen niet ontsloten databases van PGO's

als Floron, Ravon, Sovon en de Zoogdierverseniging. Het betreft bijvoorbeeld informatie uit losse inventarisatierapporten.

Voor het in voorliggende rapportage beschouwde gebied is informatie opgevraagd voor twee kilometerhokken (topografische standaardgebieden van 1x1 kilometer), te weten de hokken 85, 438 en 86,438. Geleverde natuurgegevens zijn op variërende schaal geleverd, soms met een onnauwkeurigheid die buiten de kilometerhokken valt. De straal waarbinnen de meeste gegevens zijn verzameld en de ligging van het besproken gebied zijn weergegeven in Figuur 5. In Bijlage 1 is aangegeven of de soort is waargenomen ('ja') of niet ('nee') en deze gegevens beslaat de periode 2000 tot en met 2010, met uitzondering van de hogere planten, waar de informatie beschikbaar is vanaf 1990.

Figuur 5. Locaties en onnauwkeurigheid van door NDFF geleverde natuurgegevens.

2.3 Veldonderzoek

Op 16 oktober 2012 hebben drie medewerkers van bSR het gebied bezocht. Hierbij is een indruk verkregen van de potentiële waarde van het gebied voor de vertegenwoordigers van de in dit rapport besproken soortgroepen. Eveneens is naar bepaalde nog laat in het seizoen waar te nemen soorten gezocht. Zo zijn de watergangen bemonsterd op bepaalde vissoorten en is gezocht naar beschermde varens en andere plantensoorten. Alle hoge bomen en bosplantsoenen zijn bekeken op aanwezigheid van nesten van jaarrond beschermde (roof)vogelsoorten. Enkele foto's gemaakt tijdens dit bezoek zijn aan de verschillende gebiedsparagrafen hieronder toegevoegd.

3 RESULTATEN

3.1 Voorlopig soortenoverzicht

De figuren 10 en 11 geven een samenvatting van het overzicht in Bijlage 1. Vogels vormen duidelijk de groep waarvan de meeste kennis beschikbaar is van het voorkomen van soorten in en rond het plangebied. Veel soorten zijn in de geraadpleegde bronnen vermeld op basis van incidentele waarnemingen, bijvoorbeeld van overvliegende exemplaren. Het aantal soorten waarvoor het plangebied in werkelijkheid functioneel leefgebied kan vormen, dat wil zeggen als broedgebied, rustgebied of foerageergebied, ligt op basis van de kwaliteit van de aanwezige biotopen rond de 60.

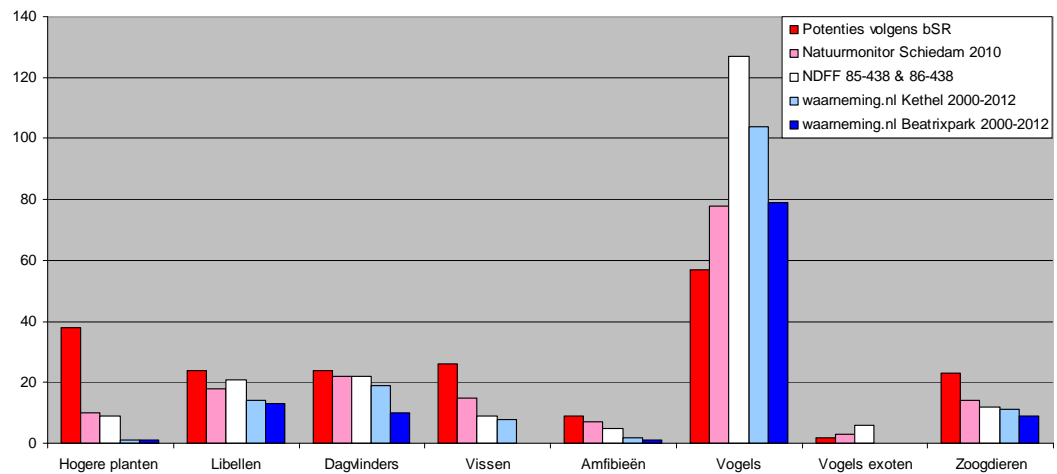
Voor alle overige soortgroepen geldt dat het aantal op basis van aanwezige biotopen verwachte soorten hoger ligt dan wat de in de verschillende bronnen gepresenteerde informatie aangeeft. In het plangebied zelf liggen vestingskansen voor tegen de 40 plantensoorten van de Rode Lijst, terwijl de Natuurmonitor (de Kruijf 2010) slechts potenties ziet voor een kwart van deze soorten. Hierbij is wel uitgegaan van het feit dat veel van deze soorten in deze regio zich per definitie als verwilderde tuinplant verspreiden en het onderscheid tussen 'wild' en 'verwilderd' zelden kan worden gemaakt.

Het aantal in de omgeving waargenomen en het aantal verwachte soorten stemt voor zowel de libellen, dagvlinders als amfibieën redelijk overeen. Voor wat betreft het voorkomen van bepaalde vissoorten en zoogdieren is er nog wel een inhaalslag te maken; het aantal verwachte soorten ligt beduidend hoger dan wat er tot nu toe op basis van waarnemingen in de omgeving bekend is.

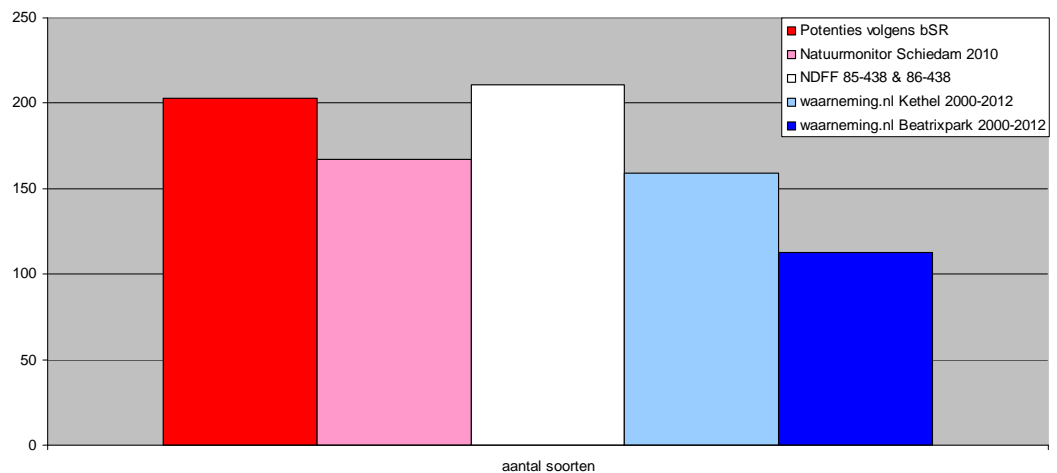
Wanneer we kijken naar de vastgestelde soortenrijkdom in de omgeving en de potenties van het plangebied (Figuur 10), dan valt het grote aantal in de NDFF vermelde soorten op, wat op conto van vooral vogelwaarnemingen komt. Wanneer we de potentiële soortenrijkdom voor alle bekeken groepen optellen komen we op meer dan 200 soorten en nagenoeg evenveel als er thans uit de NDFF-gegevens naar voren kwamen, terwijl deze gegevens een (veel) groter gebied beslaan.

Ten slotte is het opmerkelijk dat het gebied Kethel, ondanks het feit dat het voor het grootste deel woonwijken betreft, een hogere soortenrijkdom laat zien dan het Beatrixpark. Enerzijds kan dit betekenen dat het Beatrixpark slecht is onderzocht op het voorkomen van soorten, anderzijds presenteert het de potentiële soortenrijkdom van een woonwijk. Woonwijken vormen een mozaïeklandschap met bebouwing, tuinen en openbaar groen als aaneenschakeling van habitats waar vooral veel vogelsoorten zich thuisvoelen getuige de meer dan 100 soorten die in het gebied Kethel zijn waargenomen (Figuur 10).

NB. Vanwege de gedateerdheid van de bestaande Rode Lijst Vogels (gepubliceerd in 2004) is in Bijlage 1 per soort alleen aangegeven of deze hierin is opgenomen. De status (variërend van Gevoelig tot Ernstig bedreigd) is niet vermeld omdat deze enerzijds vaak niet meer actueel is en anderzijds soorten die thans worden bedreigd maar niet zijn vermeld ten onrechte onderbelicht blijven. Een actuele Rode Lijst Vogels is op moment van schrijven nog niet beschikbaar.

Figuur 6. Potentiële soortenrijkdom van het plangebied per soortgroep op basis van verschillende bronnen. .

Figuur 7. Potentiële totale soortenrijkdom van het plangebied voor alle bekeken soortgroepen samen op basis van verschillende bronnen.

In de onderstaande paragrafen worden de resultaten besproken voor de in paragraaf 2.1 genoemde deelgebieden Sportvelden, Parkgordel, Periferie en Landijsbaan. Na een korte beschrijving van het deelgebied wordt per soortgroep besproken wat is waargenomen en welke natuurwaarden (soorten) er verder worden verwacht op basis van de aanwezige situatie en kennis van voorkomen en verspreiding van soorten in de omgeving.

3.2 Sportvelden en randgroen

3.2.1 Beschrijving deelgebied

De sportvelden bestaan uit kunstgras zonder enige natuurwaarde. Ze worden echter omzoomd door een rand die is beplant met grote Canadese populieren *Populus canadensis* en gemengd bosplantsoen. Feitelijk vormt deze qua biotoopsamenstelling een geheel met de aangrenzende Parkgordel en is op de kaart dan ook als onderdeel

daarvan ingetekend. Omdat geplande werkzaamheden op de sportveldenlocatie dit gedeelte in ruimte en tijd waarschijnlijk wel gaan raken, wordt deze randzone echter toch onder deze paragraaf besproken. De omliggende watergang vormt dan de fysieke grens.

Figuur 8. Het meest noordelijk gelegen sportveld.

3.2.2 Flora

Vanaf de overzijde van de sloot werd op één plek in de waterkant een Tongvaren *Asplenium scolopendrium* (Flora- en faunawet tabel 2) waargenomen. Deze vondst, samen met de varens die in 3.3.2 worden besproken, geeft aan dat het zinvol is om de hele bosstrook een keer nauwkeurig af te zoeken naar bijzondere varens. Aanwezigheid van Brede wespenorchis *Epipactis helleborine* is hier te verwachten.

3.2.3 Libellen

De watergangen en de bijbehorende libellenfauna worden besproken in de paragraaf over de Parkgordel. De bosrand rond de sportvelden doet vermoedelijk vooral dienst als foerageergebied voor verschillende soorten libellen. Hierbij moet gedacht worden aan Houtpantserjuffer *Lestes viridis*, Vroege glazenmaker *Aeshna isoceles* en Paardenbijter *Aeshna mixta*.

3.2.4 Dagvlinders

Het randgroen rond de sportvelden vormt een aantrekkelijk leefgebied voor met name Klein geaderd witje *Pieris napi*, Gehakkelde aurelia *Satyrium w-album*, Boomblauwtje *Celastrina argiolus* en Bont zandoojje *Pararge aegeria*.

3.2.5 Vissen

Voor de visfauna in de watergangen rond de sportvelden wordt verwezen naar paragraaf 3.3.5.

3.2.6 Amfibieën

De bosstrook rond de sportvelden kan worden gebruikt als rust- en verblijfplaats, met name in de winter zijn hier schuilplaatsen te vinden voor de op land overwinterende Gewone pad *Bufo bufo*, Bruine kikker *Rana temporaria* en Kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris*.

3.2.7 Vogels

Voor een overzicht van vogelsoorten die verwacht kunnen worden in de bosstrook rond de sportvelden wordt verwezen naar paragraaf 3.3.7.

Figuur 9. Winterkoning *Troglodytes troglodytes*, een van de algemeenste vogelsoorten van parken en bosstroken in Schiedam (G. Bakker)

3.2.8 Zoogdieren

De smalle randstrook rond de sportvelden kan als leefgebied worden gebruikt door Bosmuis *Apodemus sylvaticus*, Rosse woelmuis *Myodes glareolus*, Huispitsmuis *Crocidura russula*, Gewone bosspitsmuis *Sorex araneus* en Huismuis *Mus musculus*.

Daarnaast zijn er foeragerende exemplaren te verwachten van Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* en Laatvlieger *Eptesicus serotinus*.

3.3 Parkgordel

3.3.1 Beschrijving deelgebied

De Parkgordel wordt van binnen begrensd door de sportvelden en van buiten door de Landijsbaan, de Poldervaart en de singel langs de woonwijk ten noorden van het onderzoeksgebied. Deze gordel is ingericht met vakken bosplantsoen, extensief gemaaid gras en solitaire bomen (in hoofdzaak wilgen en populieren). Aan de noordzijde van de sportvelden ligt een oudere natuurlijke oever die ten tijde van het bezoek door onoordeelkundig maaiwerk met veel te zware machines ernstig was beschadigd.

In het noordwesten van het gebied is een deel van de oever ontgraven en omgevormd tot twee eilanden waarvan er één op het niveau van het bestaande maaiveld ligt en één gevormd wordt door een slikachtige plaat met een oppervlak dat nauwelijks boven water uit komt.

Figuur 10. Parkgordel (M.A.J. Grutters).

3.3.2 Flora

De bosvakken zijn over het algemeen gevarieerd van opbouw met een goed ontwikkelde struikenetage. Het grasland is door bodem en bladval voedselrijk van karakter en verder sterk beschaduwd. Fluitenkruid *Anthriscus sylvestris*, Ridderzuring *Rumex obtusifolius*, Gewone berenklauw *Heracleum phondylium*, Smeerwortel *Symphytum officinale* en Kruipe boterbloem *Ranunculus repens* zijn de kenmerkende soorten. Op één plek in het bos langs de noordelijke singel zijn enkele exemplaren van de Brede wespenorchis *Epipactis helleborine* aangetroffen. Aangenomen kan worden dat de soort wijder verspreid in het gebied voorkomt. Ter hoogte van het onderkomen van de scouting groeien Mannetjesvaren *Dryopteris filix-mas* en Wijfjesvaren *Athyrium filix-femina* in de slootoevers. Dit geeft een indicatie dat steile slootkanten in dit gebied ook interessant kunnen zijn voor meer waardevolle varensoorten.

Op het ontoegankelijke slikeiland zijn bij het bezoek vanaf de oever twee pollen Goudknopje *Cotula coronopifolia* vastgesteld. Goudknopje is een zeer zeldzame soort. Wanneer het hier een spontane vestiging betreft is dit een bijzondere waarneming. Tevens groeit op dit eiland Moerasandijvie *Tephrosia palustris*, eveneens een soort die sterk verbonden is met open, slikkige bodem.

In het onderdeel van de Parkgordel dat tussen de Landijsbaan en de sportvelden ligt groeide in een grasland onder Grauwe abelen *Populus canescens* een rijke hoeveelheid verschillende soorten paddenstoelen waaronder Harde Populierenboleet *Leccinum duriusculum*, een vrij zeldzame soort.

Figuur 11. Tongvaren *Asplenium scolopendrium* en Mannetjesvarens *Dryopteris filix-mas* in oever op 16 oktober 2012 (G. Bakker).

3.3.3 Libellen

De watergangen rond de Parkgordel kunnen een voortplantingsmilieu vormen voor de waterjuffers (Zygoptera) Lantaarntje *Ischnura elegans*, Variabele waterjuffer *Coenagrion pulchellum*, Grote roodoogjuffer *Erythromma najas*, Kleine roodoogjuffer *Erythromma viridulum* en Houtpantserjuffer *Lestes viridis*. Dit zijn generalisten die op tal van plaatsen in vergelijkbare milieus zijn aan te treffen. Op verschillende plaatsen zijn rietkragen aanwezig die als landhabitat voor deze soorten kunnen fungeren. Voor wat betreft de 'echte' libellen (Anisoptera) worden daarnaast Grote keizerlibel *Anax imperator*, Vroege glazenmaker *Aeshna isoceles*, Paardenbijter *Aeshna mixta* en Gewone oeverlibel *Orthetrum cancellatum* verwacht. Hoewel de Natuurmonitor (de Kruijff 2010) Azuurwaterjuffer *Coenagrion puella* aanduidt als 'zeer algemeen' is het maar de vraag of dit ook geldt voor het plangebied. Deze soort stelt, net als bijvoorbeeld Watersnuffel *Enallagma cyathigerum* hogere eisen ten aanzien van nutriënten en bodemgesteldheid van watergangen (meer zand in bodem en fosfaatarm water met een lagere zuurgraad).

3.3.4 Dagvlinders

De in de Parkgordel aanwezige graslanden worden regelmatig gemaaid en zijn daarmee ogenschijnlijk niet zo geschikt om veel vlinders te herbergen. Voor de voortplanting zijn veel soorten afhankelijk van ongemaaide randen en overhoekjes langs de struwelen en ruigten die lang genoeg blijven staan. De twee algemene, beeldbepalende vlindersoorten in het gebied zijn ongetwijfeld Klein koolwitje *Pieris rapae* en Klein geaderd witje *Pieris napi*. In de randzones tussen grasvegetatie en bos(plantsoen) zijn Gehakkelde aurelia *Polygonium w-album*, Bont zandoogje *Pararge aegeria*, Boomblauwtje *Celastrina argiolus* en mogelijk ook Citroenvlinder *Gonepteryx rhamni* te verwachten soorten. Oranjetipje *Anthocharis cardamines* is ook een soort van vochtige, halfopen graslanden maar deze is vrij zeldzaam in de regio. Op de meer open delen in het noorden van het gebied kunnen op schrale, kortere grasplekken mogelijk soorten als Kleine vuurvlinder *Lycaena phlaeas* worden gevonden en wellicht ook Icarusblauwtje.

3.3.5 Vissen

Tijdens bemonstering met het schepnet werden drie soorten vastgesteld. Dit waren Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*, Zeelt *Tinca tinca* en Tiendoornige stekelbaars *Pungitius pungitius*. Het te verwachten repertoire zoetwatervissen in de watergangen van het plangebied bestaat voorts uit diverse karperachtigen, te weten Brasem *Abramis brama*, Karper *Cyprinus carpio*, Ruisvoorn *Scardinius erythrophthalmus* en Blankvoorn *Rutilus rutilus*. Daarnaast wordt het voorkomen van de meer gelokaliseerde en van zoetwatermosselen afhankelijke Bittervoorn *Rhodeus amarus* goed mogelijk geacht. Dit is een beschermde soort geplaatst in Flora- en faunawet tabel 3.

Figuur 12. Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* gevangen (en weer teruggezet) in het plangebied op 16 oktober 2012 (G. Bakker).

3.3.6 Amfibieën

De brede singel die de buitengrens van het onderzoeksgebied vormt is over grote delen beschoeid. Deze plekken zullen door de amfibieën meestal gemeden worden. Op de zonbeschenen delen waar natuurlijke oevers zijn aangelegd zullen algemene soorten als Bruine kikker *Rana temporaria* en bastaardkikker *Rana Klepton esculenta* gevonden kunnen worden. Willen amfibieën zich succesvol voort kunnen planten dan zijn ondiepe oeverzones van belang waar vissen niet of moeilijk kunnen komen.

Landhabitat waar de dieren verblijven en ook overwinteren is voldoende te vinden in de Parkgordel. In de bosvakken ligt op veel plaatsen dood hout en ander organisch materiaal waar amfibieën graag tussen kruipen om te overwinteren.

3.3.7 Vogels

De Parkgordel voorziet in een leefgebied voor verschillende vogelsoorten. Vergelijkbare situaties in het stedelijk gebied in de regio leveren doorgaans een vrijwel zeker aanwezig en redelijk voorspelbaar scala aan broedvogelsoorten op. Vanwege de lengte van deze lijst is deze hieronder in tabelvorm gepresenteerd (Tabel 1). Naast de functionaliteit van broedgebied voorziet de Parkgordel ook in een rust- en foerageergebied voor bepaalde vogels op doortrek en om te overwinteren. De kruisjes in onderstaande tabel geven aan dat het gebied vermoedelijk van structureel belang is ten aanzien van de genoemde functionaliteit (broedgebied of foerageer/overwinteringsgebied voor doortrekkers en

wintergasten); het ontbreken van een kruisje wil niet zeggen dat een soort nooit voorkomt. Of een soort in het plangebied of directe omgeving is vastgesteld is te zien in Bijlage 1.

Tabel 1. Regelmatig verwachte vogelsoorten Parkgordel sportpark Kethel, Schiedam

soort	broedvogel	doortrekker/wintergast
Kuifeend <i>Aythya fuligula</i>	X	-
Krakeend <i>Anas strepera</i>	X	-
Wilde eend <i>Anas platyrhynchos</i>	X	-
Fuut <i>Podiceps cristatus</i>	X	-
Sperwer <i>Accipiter nisus</i>	X	X
Buizerd <i>Buteo buteo</i>	X	-
Boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	X	-
Waterhoen <i>Gallinula chloropus</i>	X	X
Meerkoet <i>Fulica atra</i>	X	X
Houtsnip <i>Scolopax rusticola</i>	-	X
Holenduif <i>Columba oenas</i>	X	-
Houtduif <i>Columba palumbus</i>	X	X
Bosuil <i>Strix aluco</i>	X	-
Ijsvogel <i>Alcedo atthis</i>	X	X
Groene specht <i>Picus viridis</i>	X	-
Grote bonte specht <i>Dendrocopos major</i>	X	X
Ekster <i>Pica pica</i>	X	-
Gaai <i>Garrulus glandarius</i>	X	X
Kauw <i>Corvus monedula</i>	X	X
Zwarte kraai <i>Corvus corone</i>	X	-
Pimpelmees <i>Cyanistes cyaneus</i>	X	X
Koolmees <i>Parus major</i>	X	X
Staartmees <i>Aegithalos caudatus</i>	X	X
Tijftaf <i>Phylloscopus collybita</i>	X	X
Fitis <i>Phylloscopus trochilus</i>	X	X
Tuinfluitier <i>Sylvia borin</i>	X	X
Zwartkop <i>Sylvia atricapilla</i>	X	X
Kleine karekiet <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	X	-
Boomkruiper <i>Certhia brachydactyla</i>	X	X
Winterkoning <i>Troglodytes troglodytes</i>	X	X
Spreeuw <i>Sturnus vulgaris</i>	X	X
Merel <i>Turdus merula</i>	X	X
Zanglijster <i>Turdus philomelos</i>	X	X
Kramvogel <i>Turdus pilaris</i>	-	X
Koperviek <i>Turdus iliacus</i>	-	X
Grote Lijster <i>Turdus viscivorus</i>	X	X
Roodborst <i>Erythacus rubecula</i>	X	X
Heggenmus <i>Prunella modularis</i>	X	X
Witte kwikstaart <i>Motacilla alba</i>	X	X
Vink <i>Fringilla coelebs</i>	X	X
Groenling <i>Chloris chloris</i>	X	X
Putter <i>Carduelis carduelis</i>	X	X
Nijlgans <i>Alopochen aegyptiacus</i>	X	-
Halsbandparkiet <i>Psittacula krameri</i>	X	-
Fazant <i>Phasianus colchicus</i>	X	-

3.3.8 Zoogdieren

Te verwachten landzoogdieren in de Parkgordel zijn Egel *Erinaceus europaeus*, Mol *Talpa europaea*, Gewone bosspitsmuis *Sorex araneus*, Huispitsmuis *Crocidura russula*, Bosmuis *Apodemus sylvaticus* en Rosse woelmuis *Myodes glareolus*.

Voorts zijn enkele soorten vleermuizen te verwachten. Vrijwel zeker is de functionaliteit als foerageergebied voor in de aangrenzende woonwijken verblijvende Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Daarnaast zijn ook Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, die zowel in gebouwen als in bomen kan verblijven, als de

gebouwbewonende Laatvlieger *Eptesicus serotinus* als foerageerders in het gebied te verwachten. Wanneer we kijken naar de geschiktheid van de Parkgordel zelf als verblijfplaats, lijken er alleen mogelijkheden te zijn voor de Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Deze soort is klein en gebruikt schorspletten en andere oneffenheden in oude bomen om zich overdag te verstoppen. Dit gebeurt hoofdzakelijk in de periode augustus-maart. Voor andere boombewonende soorten vleermuizen, zoals Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*, zijn nauwelijks mogelijkheden. Deze soorten stellen hogere eisen aan de structuur van het leefgebied en de omvang en vorm van bomen en boomholtes. Bovendien zijn deze soorten zeldzaam in Schiedam (Bakker *et al.* in prep.).

3.4 Periferie

3.4.1 Beschrijving deelgebied

Onder de Periferie wordt in dit verslag bedoeld: de Poldervaart en strook aan de overzijde van de vaart ter hoogte van het onderzoeksgebied, de groenstrook tussen de huizen en de singel aan de westkant van het gebied en de overige randstroken en watergangen aan de noord- en zuidzijde.

Figuur 13. Groenstrook in Periferie westzijde onderzoeksgebied.

3.4.2 Flora

De oever langs de westzijde van het gebied is recent opnieuw beschoeid en aangevuld na zwaar afgekald te zijn geweest (Figuur 13). Op enige afstand landinwaarts van de huidige oever is nog een rand oeverplanten zichtbaar en in het aangevulde deel van het grasland groeit Tuinbingelkruid *Mercurialis annua* in enige aantallen. Deze pionier-/storingsplant is landelijk niet zeldzaam maar in deze regio tamelijk ongebruikelijk. Lokaal wordt het bosplantsoen tussen de tuinen en het gras beïnvloed door stort van tuinvuil.

3.4.3 Libellen

De oevers van de perifere delen zijn weinig interessant voor waterjuffers en libellen, met uitzondering van de recent natuurlijk ingerichte noordkant. De watergangen hier lijken een aantrekkelijk voortplantingsgebied voor diverse soorten. De Poldervaart loopt meer naar het noorden door recreatiegebied Kandelaar, een gebied dat rijk is aan libellen, zowel qua soorten als aantallen. De vaart kan een aanvoerrote zijn, zowel voor wat betreft volwassen libellen en juffers als larven, om het plangebied te bereiken.

3.4.4 Dagvlinders

Gelet op het huidige maabeleid op veel plaatsen zijn veel plekken in de periferie vermoedelijk alleen voor bosrandsoorten interessant. Een nadere inventarisatie in voorjaar en zomer kan meer duidelijkheid geven over gebiedsgebruik door de vlindersoorten die in deze omgeving te verwachten zijn.

3.4.5 Vissen

Voor de visfauna in de watergangen in de Periferie wordt verwezen naar paragraaf 3.3.5. Hieraan is wellicht nog toe te voegen dat de Poldervaart ten opzichte van de kleinere watergangen vrijwel zeker meer soorten van dieper water herbergt, zoals bijvoorbeeld Snoekbaars *Stizostedion lucioperca* en grotere exemplaren van Brasem *Abramis brama*, Kolblei *Blicca bjoerkna* en Karper *Cyprinus carpio*.

3.4.6 Amfibieën

De samenstelling van de amfibieënfauna in de periferie zal met betrekking tot de soorten niet anders zijn dan de rest van het gebied. Het Beatrixpark biedt als park wel meer mogelijkheden dan de rest van de omgeving. De Poldervaart vormt door zijn breedte en diepte nog wel een betrekkelijk grote barrière, ook voor amfibieën, die ondiepere wateren prefereren.

Figuur 14. Kleine watersalamander *Lissotryton vulgaris*, een soort die afhankelijk is van ondiep vegetatierijk water maar ook een groot deel van zijn leven op het land doorbrengt (G. Bakker).

3.4.7 Vogels

De Periferie heeft onder andere betrekking op de grens tussen bestaande gebouwen en het groene plangebied. Vogels die in de omringende woonwijken broeden zoals Spreeuwen en Merels, foerageren onder meer in de aangrenzende gazons in de Periferie. Aan de andere kant vormt de Periferie de fysieke stapsteen tussen groengebieden in de buurt zoals het Beatrixpark aan de oostkant en het plangebied. Het groen, bestaande uit een uitgebreid stelsel van boomkronen en reikt bijna tot aan de Poldervaart, waardoor de oversteek voor veel soorten gemakkelijk is.

3.4.8 Zoogdieren

Migratie van zoogdieren via de Periferie is op sommige plaatsen lastig. De delen die uit kortgemaaid gazon bestaan zijn voor de meeste landzoogdieren niet aantrekkelijk. Daarnaast vormt de Poldervaart aan de oostkant een tamelijk grote barrière voor een aantal soorten, al is bekend dat deze voor veel soorten niet onoverkomelijk is. Zo zijn Mollen en prima in staat om over te zwemmen.

Figuur 15. Bosmuis *Apodemus sylvaticus*, vermoedelijk een van de talrijkste zoogdieren in het plangebied (G. Bakker).

3.5 Landijsbaan

3.5.1 Beschrijving deelgebied

De Landijsbaan bestaat grotendeels uit (ver)ruig(end) grasland. Het terrein wordt omsloten door water en is alleen aan de noordzijde toegankelijk via een hek dat zichtbaar al enige jaren niet open was geweest op het moment van bezoek in oktober 2012. In het gebied liggen twee korte maar brede dwarsloten die via dammen van het omringende water zijn afgesloten, en die daarmee in feite geïsoleerde poelen vormen. Langs de rand liggen verspreide struwelen en vakjes met jong hakhout.

Figuur 16. De Landijsbaan op 16 oktober 2012 (M.A.J. Grutters).

3.5.2 Flora

De meest noordelijke poel was tijdens het bezoek gevuld met helder water waarin verspreid Punkkroos *Lemna trisulca*, Wortelloos kroos *Wolffia arrhiza* en diverse andere drijvende kroossoorten in beperkte dichtheid. In het water groeit veel Zwanenbloem *Butomus umbellatus* en Gewone waterbies *Eleocharis palustris*. Langs de oevers groeien Tweerijige zegge *Carex disticha* en Moeraswalstro *Galium palustre* in grote hoeveelheden.

De zuidelijke poel is vrijwel geheel dichtgegroeid met Riet *Phragmites australis* en Grote Lisdodde *Typha latifolia*. Zuidelijk van deze poel bevindt zich een rug van hoofdzakelijk Grote brandnetel *Urtica dioica* die zijn oorsprong waarschijnlijk vindt in materiaal dat in het verleden een keer uit de poel is gebaggerd.

De rest van het terrein is, buiten de houtige soorten, begroeid met een monotone en vervilte laag Rietgras *Phalaris arundinacea* aangevuld met Harig wilgenroosje *Epilobium hirsutum*, Pitrus *Juncus effusus* en Gewone berenklauw *Heracleum sphondylium*.

3.5.3 Libellen

Vanwege het bezoek laat in het seizoen zijn enkel nog exemplaren van de Paardenbijter *Aeshna mixta* waargenomen en enkele heidelibellen *Sympetrum* spec. Soorten die men in de geschikte periode waarschijnlijk aan zal treffen in dit terrein zijn Lantaarntje *Ischnura elegans*, Variabele waterjuffer *Coenagrion pulchellum* en, later in de zomer, Houtpantserjuffer *Lestes viridis*. De ondiepe poelen lijken bovendien een geschikte voortplantingsplaats voor drie soorten heidelibellen Sympetridae: Bruinerode heidelibel *Sympetrum striolatum*, Steenrode heidelibel *Sympetrum vulgatum* en Bloedrode heidelibel *Sympetrum sanguineum*.

3.5.4 Dagvlinders

Het successiestadium van de Landijsbaan is dusdanig vergevorderd dat soorten van arme(ere) schrale milieus, zoals het algemene Icarusblauwtje *Polyommatus icarus*, hier nog amper voor zullen komen. Het beeld zal vermoedelijk worden bepaald door enkele generalistische grasland/bosrandsoorten: Klein koolwitje *Pieris rapae*, Klein geaderd witje *Pieris napi* en Gehakkelde aurelia *Polygonium c-album*. In de randzones zullen Bont zandoogje *Pararge aegeria*, en mogelijk ook Landkaartje *Araschnia levana* (Figuur 17) vliegen. Beide zijn soorten van halfopen terreinen waar ook genoeg schaduw te vinden is. Waardplanten voor deze soorten zijn aanwezig.

Figuur 17. Landkaartje *Araschnia levana*, hier in de zomervorm, een soort waarvoor potenties in het plangebied aanwezig zijn maar waarvan het voorkomen nog onduidelijk is (G. Bakker).

3.5.5 Vissen

In de noordelijke van de geïsoleerd van het omringende oppervlaktewater gelegen poelen, zijn uitsluitend exemplaren van de Tiendoornige stekelbaars *Pungitius pungitius* gevangen. Gelet op het ondiepe karakter en het beperkte volume is het water vrijwel niet geschikt voor andere vissoorten. De zuidelijke poel was zodanig dichtgegroeid dat hier niet kon worden geschept. Als zich hier al vis in bevindt zal dat hoogstwaarschijnlijk uitsluitend om Tiendoornige stekelbaars *Pungitius pungitius* gaan.

3.5.6 Amfibieën

De Landijsbaan biedt mogelijkheden als leefgebied voor alle in Schiedam voorkomende soorten amfibieën, te weten Gewone pad *Bufo bufo*, Bruine kikker *Rana temporaria*, Meerkikker *Rana ridibunda*, bastaardkikker *Rana Klepton esculenta* en Kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris*. Landhabitat is er in overvloed en de poelen voorzien in een geschikt voortplantingsmilieu. Er is voldoende onderwaterbegroeiing aanwezig en daarom zullen soorten die gevoelig zijn voor predatie door vis, zoals Kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris*, hier waarschijnlijk goed gedijen.

3.5.7 Vogels

De Landijsbaan vorm door de ruige begroeiing en besloten ligging een aantrekkelijk gebied voor vogels in voorjaar en zomer. Voor deze omstandigheden karakteristieke soorten die hier als broedvogel verwacht kunnen worden zijn bijvoorbeeld Blauwborst *Luscinia svecica*, Kleine karekiet *Acrocephalus scirpaceus*, Bosrietzanger *Acrocephalus palustris*, Fitis *Phylloscopus collybita*, Kneu *Carduelis cannabina* en Rietgors *Emberiza schoeniclus* (Figuur 18). In de winterperiode zijn dit soort terreinen aantrekkelijk voor soorten als Waterral *Rallus aquaticus*.

Figuur 18. Rietgors *Emberiza schoeniclus*; de Landijsbaan vormt een geschikt broedgebied voor deze soort (G. Bakker)

3.5.8 Zoogdieren

Op een 'wissel' die door het gebied liep werden de resten van een Wilde eend *Anas platyrhynchos* aangetroffen. Daarnaast werd een (te) korte waarneming gedaan van een weglappend bruin zoogdier, wat op basis van formaat vermoedelijk een Vos *Vulpes vulpes* betrof. Overige sporen (uitwerpselen) werden niet gevonden maar feitelijk is dit een prima (deel van een) leefgebied voor deze soort. Daarnaast zijn er potenties voor diverse woelmuisen, zoals Veldmuis *Microtus arvalis*, alsmede voor de zeldzamere Dwergmuis *Micromys minutus*. Ook worden Huisspitsmuis *Crocidura russula* en Gewone bosspitsmuis *Sorex araneus* hier verwacht.

4 KANSEN VOOR NATUUR

Op basis van dit verkennende onderzoek is een redelijk beeld ontstaan van de actuele en potentiële flora en fauna. Wanneer de voorgenomen ontwikkeling doorzet, worden bestaande (kunst)grasvelden en bosbeplanting veranderd in steen en beton. De vraag in dit hoofdstuk is welke soorten hieronder kunnen lijden en wat we hiervoor terug kunnen krijgen. Eerst wordt per soortgroep wordt hieronder een analyse gegeven van bedreigingen en kansen. Daarna wordt op basis van de bouwplannen gekeken hoe natuurmaatregelen daarin kunnen worden meegenomen.

4.1 Effecten van de herinrichting per soortgroep

4.1.1 Flora

Het verwijderen van de (kunst)grasvelden van sportpark Kethel en de smalle bosrand eromheen zal voor zover nu bekend is vermoedelijk weinig nadelig zijn voor populaties planten in het plangebied. De (kunst)grasvelden zelf herbergen immers in het geheel geen flora en de bosstrook eromheen vormt qua oppervlakte een fractie van de Parkgordel, welke vermoedelijk een vergelijkbare soortensamenstelling kent. De enige bijzondere soort die tijdens de quick scan is opgemerkt betreft de Tongvaren *Asplenium scolopendrium*. Tongvaren is beschermd volgens de Flora- en faunawet, met name omdat deze soort veelal voorkomt op kwetsbare en moeilijk vervangbare groeiplaatsen op oude muren. De laatste jaren wordt deze plant echter meer en meer gevonden buiten het muurmilieu zoals hier het geval is.

Kansen ten aanzien van de flora in het gebied liggen er in de aanleg van (rand)beplanting van tuinen en het natuurvriendelijke inrichtingen van slootoevers:

- Besdragende heesters ten behoeve van vogels: Sleedoorn *Prunus spinosa*, Lijsterbes *Sorbus aucuparia*, Gelderse roos *Viburnum opulus*.
- Schuin aflopende slootkanten met een vochtgradiënt en een maaibeheer aangepast op bijvoorbeeld Rietorchis.

4.1.2 Libellen

Voor de groep als geheel worden geen nadelige effecten verwacht maar liggen er louter mogelijkheden tot verbetering van de bestaande situatie.

- Aanleg van tuinvijvers of kleine poelen biedt kansen aan soorten van visarme of visvrije omstandigheden: larven van Vuurjuffer *Pyrrhosoma nymphula*, Blauwe glazenmaker *Aeshna cyanea* en Bruine winterjuffer *Sympecma fusca* gedijen vaak beter in kleine vijvers dan in sloten.
- Bij de inrichting van slootoevers kan rekening worden gehouden met libellen door aanplant van Riet *Phragmites australis*. Een zonbeschenen oevermilieu met rietkragen kan een aantrekkelijk jacht- en voortplantingsgebied vormen voor de voor het omringende laagveengebied karakteristieke soorten als Variabele waterjuffer, Vroege glazenmaker en Glassnijder *Brachytron pratense*.

- Het aanbrengen van bijvoorbeeld Gele plomp *Nuphar lutea* in de omringende watergangen is aantrekkelijk voor onder andere Grote roodoogjuffer *Erythromma najas*, Kleine roodoogjuffer *Erythromma viridulum*, Watersnuffel *Enallagma cyathigerum* en Gewone oeverlibel *Orthetrum cancellatum*. Door hun goede vliegvermogen, grote actieradius en aanwezigheid van grote populaties van veel soorten op korte afstand van het plangebied, kunnen verbeterde potenties snel worden benut door deze soortgroep.

Figuur 19. Blauwe glazenmaker *Aeshna cyanea*, een soort die profiteert van visarme tuinvijvers (G. Bakker)

4.1.3 Dagvlinders

De bestaande situatie van de sportveldlocatie is louter aantrekkelijk als leefgebied voor soorten van bosranden. De voortplantingsmogelijkheden in de huidige situatie zijn voor de meeste soorten beperkt.

- Met de nieuwe inrichting kunnen met name tuinen door het aanplanten van nectarrijke tuin- en perkplanten zoals de Vlinderstruik *Buddleja davidii* en Vuilboom *Rhamnus frangula* een positieve invloed hebben op het voorkomen van vlinders in de omgeving. Naar verwachting zal er ten opzichte van de bestaande situatie weinig verandering optreden in het aantal voorkomende soorten. Wel kunnen gazons en bermen vlindervriendelijk worden ingericht (zie bijvoorbeeld Bink *et al.* 1996). Veel andere insecten kunnen hiervan meeprofiteren.

4.1.4 Vissen

Het zicht op de huidige samenstelling van de visfauna in de watergangen van het plangebied is nog beperkt. De beschermde maar in deze regio zeer algemeen voorkomende Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* is in elk geval aangetroffen. Veranderingen in het onderwatermilieu kunnen zich voordoen doordat graafwerkzaamheden het water vertroebelen en de plantengroei beïnvloeden. Meestal zijn dit soort veranderingen van tijdelijke aard en heeft bestendig schonen en baggeren een grote impact op de samenstelling van de visfauna. Bepaalde (delen van) watergangen, met name die rond de sportvelden in het plangebied, bleken in oktober 2012 te kampen te hebben met een baggerachterstand en een voor veel vissoorten slechte situatie.

- Met een structurele herprofilering van de oevers in het gebied zou rigoureuze baggeren op sommige plaatsen een sterke verbetering van het onderwatermilieu kunnen betekenen.

4.1.5 Amfibieën

De huidige watergangen in het plangebied vormen geen optimaal voortplantingsmilieu voor amfibieën.

- Schonen/baggeren kan deze situatie op verschillende plaatsen verbeteren.
- Daarnaast biedt de aanleg van natuurvriendelijke (voor)oevers, zoals aan de noordkant van het plangebied inmiddels ook is gebeurd, kansen voor kikkers, padden en salamanders om zich op grotere schaal voort te planten.
- Aanleg van (tuin)vijvers kan verder bijdragen aan de kwaliteit van het gebied voor deze groep.

Op de kwaliteit van de landhabitat en het aantal soorten in het gebied zullen de voorgenomen plannen vermoedelijk nauwelijks invloed hebben. Voor de vier soorten in het gebied, namelijk Gewone pad *Bufo bufo*, Bruine kikker *Rana temporaria*, Meerkikker *Rana ridibunda*, bastaardkikker *Rana Klepton esculenta* en Kleine watersalamander *Lissotriton vulgaris*, blijft voldoende leefgebied in de Parkgordel en de Landijsbaan behouden.

Figuur 20. Kleine tuinvijver: potentiële hotspot voor vismijdende libellen en amfibieën (M.A.J. Grutters).

4.1.6 Vogels

Waar de huidige sportvelden en smalle randbeplanting een voor vogels marginaal leefgebied vormen, liggen er genoeg mogelijkheden voor de ontwikkeling van een vogelvriendelijk(er) situatie. De potenties liggen al in de ogenschijnlijk minst aantrekkelijke ontwikkeling in het gebied: de bouw van woningen. Stenen bebouwing biedt meer mogelijkheden dan kunstgras. Er zijn vandaag de dag diverse voorzieningen beschikbaar die al tijdens de bouw kunnen worden aangebracht om een woning

aantrekkelijk te maken voor broedende vogels. Daarbij moet gedacht worden aan Kauw *Corvus monedula*, Spreeuw *Sturnus vulgaris*, Huismus *Passer domesticus* en Gierzwaluw *Apus apus*. Allemaal soorten die in hoofdzaak onder dakpannen en in schoorstenen broeden en voor hun instandhouding strikt afhankelijk zijn geworden van woonhuizen.

- Vogelvides, mussendakpannen, gierzwaluwdakpannen (Figuur 21) en spreeuwenkasten kunnen een kant-en-klare inbouwoplossing vormen om te voorzien in nestgelegenheid voor de belangrijkste gebouwafhankelijke broedvogels in de omgeving.
- Voorzieningen voor broedvogels zijn verder aan te brengen in de vorm van nestkasten voor de twee algemeen voorkomende mezen: Koolmees *Parus major* en Pimpelmees *Cyanistes caeruleus*.
- Tuinbeplanting kan zodanig worden gekozen dat struweelbroeders als Merel *Turdus merula*, Heggenmus *Prunella modularis* en Winterkoning *Troglodytes troglodytes* er een voldoende alternatief broedgebied vinden.
- Zoals aangegeven bij de flora kan beplanting vogels naar de tuin trekken. Niet alleen besdragende struiken hebben in dat opzicht een meerwaarde. Ook bomen en struiken die rijk zijn aan bladbewonende insecten zoals Eik *Quercus robur* en Wilg *Salix alba* zijn goed om diverse insectenetende zangvogels naar de tuin te trekken. Te denken valt aan Tjiftjaf *Phylloscopus collybita* en Staartmees *Aegithalos caudatus*. Ten slotte kan worden opgemerkt dat groenblijvende bomen en struiken als coniferen vaak worden gebruikt als rust- en slaappleats door veel soorten.

Figuur 21. Vogeldakpan: een nuttige en goedkope voorziening en in allerlei vormen en maten leverbaar; deze is vooral geschikt voor Gierzwaluw *Apus apus* (G. Bakker)

4.1.7 Zoogdieren

Bijna alle thans in het plangebied verwachte soorten landzoogdieren gedijen ook in tuinen. Hun voorkomen zal met behoud van de Parkgordel en Landijsbaan niet in het geding zijn. Voor de meer aan het stedelijk milieu en menselijke activiteit gebonden Huismus zal het bruikbare areaal zich wellicht uitbreiden.

- Voor de soorten van structuurrijke bosbodems en grasland hebben de bestaande (kunst)grasvelden niets te bieden en kunnen overhoekjes van tuinen en natuurvriendelijk in te richten oevers van watergangen meer betekenen.

Van een nieuwe inrichting kunnen echter vooral vleermuizen profiteren. De tuinen zullen mogelijk foerageergebied gaan vormen voor verschillende soorten. Het merendeel van alle vleermuizen in Schiedam huist in bebouwing, nieuwbouw biedt dan ook mogelijkheden voor deze soorten. Het gaat dan hoofdzakelijk om Gewone dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus* die in spouwmuren huizen.

- Voorwaarde is dan wel dat spouwmuren in de nieuwbouw toegankelijk worden gemaakt voor vleermuizen.
- Ook Ruige dwergvleermuizen *Pipistrellus nathusii* kunnen hiervan profiteren.
- Voor de eveneens in gebouwen huizende Laatvlieger kan het aanbrengen van openingen onder de dakpannen op bepaalde plaatsen uitkomst bieden. Vestiging van deze soort laat zich echter lastig sturen.
- Om een aantrekkelijk jachtgebied voor vleermuizen te behouden of te versterken kan gebruik worden gemaakt van vleermuisvriendelijke straatverlichting.

Vooraf watergangen en bomenrijen worden door op insecten jagende vleermuizen in de avond en nacht gebruikt en op dergelijke plaatsen kan verlichting verstorend werken (zie onder andere Kuijper *et al.* 2008). Nader onderzoek moet te zijner tijd uitwijzen op welke manier het gebied zo aantrekkelijk mogelijk kan worden ingericht voor vleermuizen. Inventarisatiegegevens kunnen hier een nuttige bijdrage aan leveren.

Figuur 22. Voorbeeld van aan gevel opgehangen kasten voor vleermuizen, geschikt als zomer- en najaarsverblijf voor kleine aantallen van Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *P. nathusii* (M.A.J. Grutters).

4.2 Potenties voor natuur per bouwmodel

In onderstaande overzichten zijn twee modellen voor het bouwplan weergegeven. Per model worden kansen voor natuur besproken.

MODEL 1: SINGEL

UITGEEFBAAR

Rijwoning (ca. 150m²): 34
 2-kapper (ca. 225m²): 26
 Villa 1 (300-450m²): 9
 Villa 2 (450-600m²): 14
 Villa 3(600-800m²): 8
 Appartementen (ca. 100m²): 16
 TOTAAL KAVELS: 91 (+16 appartementen)
 TOTAAL M²: 24.000m²

OPENBAAR

Infrastructuur: 14.500m²
 Openbaar groen: 400m²

WATER

Bestaand water (behouden): 7450m²
 Nieuw water: 9.400m²

MODEL 2: LANDSCHAPPELIJK WONEN

UITGEEFBAAR

Rijwoning (ca. 150m²): 26
 2-kapper (ca. 225m²): 46
 Villa 1 (ca. 300-450m²): 11
 Villa 2 (450-600m²): 10
 Villa 3(ca. 600-800m²): 8
 Appartementen (ca. 100m²): 32
 TOTAAL KAVELS: 101 (+32 appartementen)
 TOTAAL M²: 30.010m²

OPENBAAR

Infrastructuur: 11.400m²
 Openbaar groen: 8.000m²

WATER

Bestaand water (behouden): 7.150 m²
 Bestaand water dempen: 300m²
 Nieuw water: 9.100m²

Figuur 23. Model 1: gebiedsontwerp met weinig ruimte voor openbaar groen.

Figuur 24. Model 2: gebiedsontwerp met veel ruimte voor openbaar groen.

4.2.1 Aantal, oppervlakte en configuratie gebruikte kavels.

In model 1 is het aantal kavels dat wordt bebouwd en door particulieren wordt gebruikt, (los van appartementen) 91. In model 2 is dat 101. In model 1 wordt 24.000m² als bouwkavels verdeeld, in model 2 is dat 30.010m². Vermoedelijk zal het verschil in aantal kavels en oppervlakte niet van betekenis zijn voor de vestigingskansen van soorten. De wijze van inrichten en manier van gebruik van de 'restruimte' per kavel is aan de bewoners en vooral hier is vermoedelijk de meeste winst te behalen. Kortgezegd: de kwaliteit van inrichting bepaalt veel meer de natuurkwaliteit dan de beschikbare tuinoppervlakte. Eén ligusterhaag of conifeer kan zo al van invloed zijn op de soorten die men op meerdere kavels tegenkomt.

Omdat model 2 voorziet in meer kavels met gezamenlijk een grotere oppervlakte, kan men veronderstellen dat er meer potentie is voor soorten om zich te vestigen. Echter, de ruimtelijke configuratie van model 1 voorziet wel in meer aaneengesloten, bredere en langere 'linten' van tuinen die in ieder geval voor vogels aantrekkelijker kunnen zijn dan de meer versnipperde structuur in model 2.

4.2.2 Oppervlakte openbaar groen

De oppervlakte openbaar groen in model 1 bedraagt 400m² en 8000m² in model 2. Oftewel, in model 2 is twintig keer zoveel openbaar groen aanwezig waar de gemeente de inrichting en het beheer van bepaalt en dus de regie heeft over de natuurvriendelijke inrichting en het beheer daarvan.

Hoewel openbaar groen niet per definitie meer ecologische kwaliteit bezit dan particulier groen, is op basis van de heersende mode in tuinaanleg te verwachten dat een groot deel van de particuliere ruimte in de praktijk uit verharding zal gaan bestaan. Daarnaast wordt voor erfafscheiding vandaag de dag veelal gekozen voor schuttingen in plaats van hagen, waardoor barrières worden opgeworpen voor, bijvoorbeeld, Egels *Erinaceus europaeus*.

Een grotere oppervlakte openbaar groen in model 2 zal dus waarschijnlijk ook een grotere oppervlakte "groen" betekenen, met de mogelijkheid om deze oppervlakte ook natuurlijk in te richten.

4.2.3 Water

Model 1 voorziet in een grotere oppervlakte water. Dit is vooral doordat bredere singels worden gerealiseerd. Qua oeverlengte doet model 2 niet veel onder voor model 1. Bovendien is te zien dat de oevers in model 2 gevarieerder van vorm zijn, zonder strakke rechte lijnen. Deze variatie, met lagunes en mogelijkheden voor ondieptes in de oever, biedt minstens zoveel mogelijkheden voor planten en dieren. De diversiteit van de onderwaterflora- en fauna hangt af van de waterkwaliteit en de mate van doorstroming. Beïnvloeding van het milieu op kleinere schaal hangt vooral samen met de samenstelling van de oevervegetatie, welke gestuurd kan worden door aanplanten, inzaaien en maaien.

4.2.4 Mogelijkheden om het openbaar groen snel 'natuurkwaliteit' te geven

In model 2 is expliciet ruimte voor openbaar groen gereserveerd in de vorm van een centraal gelegen parkzone en een parkachtige inrichting van de randzones van de drie (schier)eilanden in het ontwerp (Figuur 25). In model 1 is nauwelijks ruimte voor openbaar groen. Daarom wordt in onderstaande paragrafen model 2 als uitgangspunt genomen voor mogelijkheden die er bestaan voor wat betreft een natuurvriendelijke inrichting.

Figuur 25. Openbare ruimten die 'groen' ingericht en beheerd kunnen worden (rood omlijnd; water niet meegerekend).

De openbare groene ruimtes kunnen zodanig worden ingericht en beheerd dat het 'biodiversiteitshotspots' worden die een gunstig effect hebben op het voorkomen van flora en fauna in de rest van de wijk. Om hier concrete invulling aan te geven valt te denken aan de onderstaande algemene ideeën.

Oeverzones

Op vier plaatsen in model 2 lopen bebouwde delen van de toekomstige wijk uit in groen dat aan drie zijden is omgeven door water. Deze koppen kunnen heel goed worden ingericht als natuurlijke oevers die vanuit het water via rietkragen en (wilgen)struweel oplopen naar het bebouwde gedeelte. Zulke oevers kunnen dienen als rustige broed- en schuilplaats voor water- en moerasvogels en versterken qua beleving het idee dat de woningen ook werkelijk op een eiland liggen.

Praktisch punt van aandacht is dat in de tekening van model 2 in het noordoosten van het plan twee stukken openbaar groen liggen die alleen via particulier terrein of over water bereikbaar zijn. Beheer wordt daardoor nodeloos duur of ingewikkeld.

Centrale groenzone: Inrichtingsvarianten

In deze paragraaf worden vier mogelijke varianten besproken voor de inrichting van de centrale groene ruimte in het ontwerpmodel 'landschappelijk wonen' (model 2).

In model 2 ligt aan de noordwestkant een centrale groenzone die tussen de woningen doorloopt. Er zijn twee zaken die van belang zijn als we de mogelijkheden voor natuur in model 2 bespreken. In de eerste plaats is de ruimte zeer beperkt. Met slechts 0,8 hectare zijn er beperkingen wat men aan natuurwaarden mag verwachten in een woonwijk. Bepaalde plantensoorten of diersoorten hebben meer ruimte nodig om zich te kunnen

vestigen. In de tweede plaats is er door de ligging in een woonwijk regelmatig betreding of verstoring door mensen. Er zijn soorten die daar niet tegen kunnen en daarom nooit een geschikt leefgebied zullen vinden in de wijk. Gelukkig zijn er ook cultuurvolgers en minder verstoringsgevoelige soorten die voor een voor mensen aantrekkelijk 'natuurbeeld' kunnen zorgen.

Variant 1: Park

Een 'groene inrichting' betekent niet automatisch een verrijking van de natuur. In deze variant wordt de centrale parkas op de wijze ingericht zoals die voor veel stedelijk groen gebruikelijk is: gazon afgewisseld met enkele beeldbepalende boomgroepen en een pad er doorheen. Er is ruimte voor speeltoestellen en bewoners kunnen er hun hond uitlaten. De natuurwaarden beperken zich tot wat er in de bomen leeft en wat zich vanuit de aangrenzende tuinen weet te verspreiden. Deze variant staat niet ver af van de huidige natuurkwaliteit op de locatie van het plangebied.

Figuur 26. Impressie van inrichtingsvariant 'Park'.

Variant 2: Heemtuin

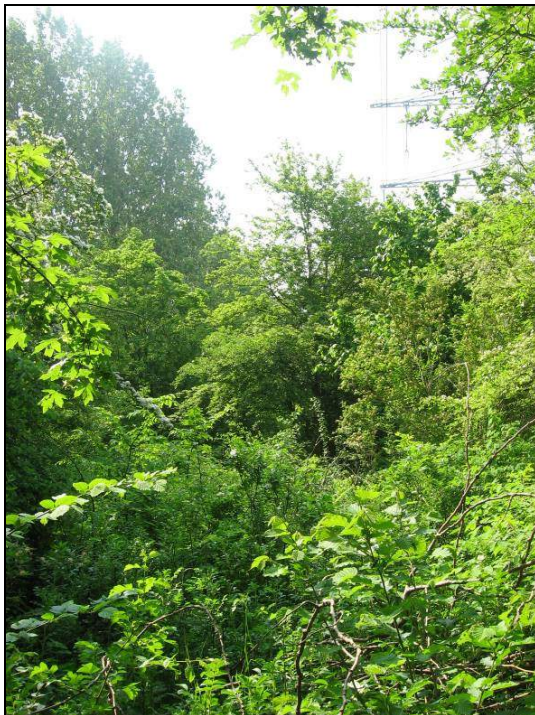
In deze variant is het periodiek gemaaid gazon vervangen door plantsoen met een open structuur en verspreidstaande bomen. De bodem bestaat uit voedselarm materiaal (zand), is reliëfrijk en begroeid met een keur aan (aangeplanten of ingezaaide) inheemse plantensoorten. Er is een rijk dierenleven (met name vlinders en andere insecten). Betreding door mensen buiten de paden is niet gewenst en bij voorkeur worden afscheidingen in de vorm van takkenrillen en struiken aangebracht. Een heemtuinachtige inrichting vraagt om een actief en kleinschalig beheer en dat kost geld, tenzij het (deels) het door vrijwilligers (bewoners) wordt uitgevoerd. Het eindbeeld is een zeer aantrekkelijk bloemrijk geheel.

Figuur 27 Impressie van de inrichtingsvariant 'Heemtuin'.

Variante 3: Wildernis

Op de voedselrijke kleigrond worden struiken aangeplant over een groot deel van de oppervlakte, met een centraal wandelpad erdoorheen. Door de samenstelling afwisselend te maken ontstaat er een jaarrond aantrekkelijk stuk natuur. Braam, Lijsterbes, Meidoorn, Vlier, Gelderse roos en Wilg zorgen voor rijkdom aan (zang)vogels en insecten in voorjaar en zomer en voor besetende vogels in de herfst en winter. De dichte structuur maakt de begroeiing vanzelf slecht toegankelijk voor (natuurverstoring) mensen. Alleen huttenbouwende kinderen kunnen hier voor enige verstoring zorgen. Nadeel voor menselijke gebruikers is dat de onoverzichtelijke structuur als minder veilig kan worden ervaren.

Figuur 28 Impressie van inrichtingsvariant 'Wildernis'

Variant 4: Wadi

De langgerechte structuur van het centrale parkdeel leent zich goed voor de aanleg van een wadi: een laagte waarin periodiek regenwater blijft staan en in de bodem infiltreert. Op deze wadi wordt dan de afwatering van de omliggende tuinen aangesloten. Zoals al eerder aangegeven hebben veel particuliere tuinen tegenwoordig een hoge graad van verharding wat leidt tot verhoogde afvoerpieken bij regenval. Mogelijk kan ook de hemelwaterafvoer van de omliggende huizen op de wadi worden aangesloten. Spontaan of ondersteunt door inzaai kan zich hier dan een fraaie moerasvegetatie met bijvoorbeeld Grote kattenstaart en Harig wilgenroosje ontwikkelen, gecombineerd met een rijke insecten- en vogelfauna. Langs de wadi kan een wandelpad worden aangelegd van 'stapstenen' of een houten vlonderpad. De vegetatie in de wadi wordt eens per jaar gemaaid. Gelet op de beperkte oppervlakte en de wens om zo weinig mogelijk beschaduwing te hebben, is het aantal hoge bomen beperkt. Wilgen zullen zich in het natte milieu spontaan vestigen.

Figuur 29. Impressie van inrichtingsvariant 'Wadi'.

5 CONCLUSIES

- De (kunst)grasvelden hebben geen toegevoegde waarde voor de natuur in Sportpark Kethel.
- De smalle randstrook tussen sportvelden en water functioneert vermoedelijk als broedgebied voor verschillende vogelsoorten en herbergt in ieder geval één beschermde plantensoort, te weten Tongvaren.
- De Landijsbaan vormt door het graslandmilieu vermoedelijk het meest kansrijke gebiedsdeel met de hoogste natuurkwaliteit. Dit is een aanname gebaseerd op een eenmalig bezoek in oktober 2012. Nader onderzoek kan dit verder onderbouwen.
- Er zullen door het bouwen van woningen vermoedelijk geen soorten permanent uit Sportpark Kethel of de omgeving verdwijnen.
- De aanwezigheid van woningen en tuinen biedt, wanneer de juiste maatregelen worden getroffen, vestigingsmogelijkheden voor soorten die op dit moment niet of nauwelijks in het gebied voorkomen, wat tot een netto verrijking van de natuurwaarden in de omgeving kan leiden. Er moet dan wel gericht aandacht worden besteed aan natuurvriendelijke inrichting.

6 SUGGESTIES VOOR AANVULLEND VELDONDERZOEK

- Volledige inventarisatie van de plantensoorten in het gebied in de bloeiperiode van het gros van de te verwachten soorten. Het voorkomen van de algemene soorten wordt middels een streeplijst aangegeven; de zeldzamere, bedreigde en beschermde soorten worden exact ingetekend.
- Opstellen van een soortenlijst van libellen en dagvlinders en vaststellen welke soorten zich in het gebied voortplanten. De inventarisatie dient te bestaan uit meerdere inventarisatierondes in de periode mei-augustus, omdat de levenscycli van de te verwachten soorten uiteenlopen.
- Inventarisatie van amfibieën in maart-juni. Aan de hand van vaststellen van seizoenstrek, eiklommen/snoeren en larven van kikkers, padden en salamanders wordt het belang voor deze soorten duidelijker. Nu is onduidelijk in hoeverre het gebied voor amfibieën van betekenis is. Vissen kunnen worden meegenomen in deze bezoeken. Omdat er aan de bestaande infrastructuur van watergangen niet veel veranderd is een grootschalige visbemonstering vermoedelijk niet nodig.
- Inventarisatie van de aanwezige broedvogels in het plangebied in het voorjaar. Op basis van de aantallen broedvogels in bestaande groenarealen kan beter worden bepaald welke soorten bij de inrichting van het groen in de toekomst extra aandacht verdienen. Sommige soorten hebben weinig open struweel nodig; andere zijn juist gebaat bij dicht struweel. Bijvoorbeeld één dichte wilg en een rietkraag langs een oever kunnen al het verschil maken in het voorkomen van een territorium van een soort.
- Inventarisatie van het gebiedsgebruik door vleermuizen. Naar het voorkomen van vleermuizen is in 2011 en 2012 al veel onderzoek gedaan. Hierbij is echter een relatief korte periode in het plangebied gekeken. Van belang om te onderzoeken zijn de aantallen (dwerg)vleermuizen en Laatvliegers die vanuit de woonwijk(en) in het plangebied foerageren en het gebruik van de Poldervaart als vliegroute. Met de gegevens kan bijvoorbeeld een op vleermuizen afgestemd verlichtingsplan worden gemaakt en kunnen eventueel aanwezige vliegroutes zo nodig versterkt worden.
- Ten slotte zou een inloopvallenonderzoek meer duidelijkheid kunnen verschaffen over de samenstelling van de landzoogdierfauna in het plangebied.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- BGSV bureau voor STEDEBOUW in samenwerking met gemeente Schiedam. 2012. Schiedam in beweging. Gemeentelijke ontwikkelvisie sportparken en vrijvallende locaties. BGSV/gemeente Schiedam, Rotterdam/Schiedam.
- Bink, F.A., F.I.M. Maaskamp & H. Siepel m.m.v. L.C. van den Hengel. 1996. Betekenis van wegbermen voor dagvlinders. Rapportnummer P-DWW-96-024. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay & I. Wynhoff, De vlinderstichting. 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidae). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen. 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Dirkmaat, J. 2011. Natuur in de straat. Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Beek-Ubbergen.
- Floron. 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron, Nijmegen.
- Hustings, F., C. Borggreve, C. van Turnhout & J. Thissen. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Kruijff, J.C. de. 2010. Natuurmonitor Schiedam, Nulmeting 2010. gemeente Schiedam.
- Kuijper, D.P.J., J. Schut, D. van Dullemen, H. Toorman, N. Goossens, J. Ouwehand & H.J.G.A. Limpens. 2008. Experimental evidence of light disturbance along the commuting routes of pond bats (*Myotis dasycneme*). *Lutra* 51 (1): 37-49.
- Meijden, R. van der, B. Odé, K. Groen, F. Witte & D. Bal. 2000. Bedreigde en Kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. *Gorteria* 26 (4): 85-208.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Besluit Rode lijsten flora en fauna. *Staatscourant* 2009, 13201.
- Mostert, K. & J. Willemsen. 2008. Werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

- Swaay, C.A.M. van. 2006. Basisrapport Rode Lijst Dagvlinders. Rapportnummer VS2006.002. De Vlinderstichting, Wageningen.
- Swaay, C.A.M. van, D. Groenendijk & C.L. Plate. 2010. Vlinders en libellen geteld: jaarverslag 2009. Rapport VS2010.001. De Vlinderstichting, Wageningen.
- Termaat, T. & V.J. Kalkman. 2011. Basisrapport Rode Lijst Libellen volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Rapport VS2011.015. De Vlinderstichting, Wageningen
- Zoogdiervereniging VZZ. 2007. Basisrapport voor de Rode Lijst Zoogdieren volgens Nederlandse en IUCN-criteria. VZZ rapport 2006.027. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.

Websites

Compendium voor de leefomgeving
www.compendiumvoordeleefomgeving.nl

Gierzwaluwbescherming Nederland
www.gierzwaluwbescherming.nl

RAVON
www.ravon.nl

Stichting Natuurinformatie
www.waarneming.nl

Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN)
www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl

BIJLAGE 1 - SOORTENOVERZICHT

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Exoot/aangevoerd	Ffwet	Rode Lijst	Aangeroffen 2012	Potentie volgens bSR	Natuurmonitor Schiedam 2010	NDF 85-438 & 86-438	waarneming.nl Ketel 2000-2012	waarneming.nl Beatrixpark 2000-2012
HOGERE PLANTEN										
Tongvaren	<i>Asplenium</i>	nee	tabel 2	TNB	ja	ja	niet aangetoond	ja	ja	nee
Zwanenbloem	<i>Butomus umbellatus</i>	nee	tabel 1	TNB	ja	ja	algemeen	ja	nee	nee
Dotterbloem	<i>Caltha palustris</i>	nee	tabel 1	TNB	ja	ja	algemeen	ja	nee	nee
Daslook	<i>Allium ursinum</i>	ja	tabel 2	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	nee	nee	nee
Spindotterbloem	<i>Caltha palustris subsp.</i>	ja	tabel 2	KW	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>	ja	tabel 2	BE	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>	ja	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>	ja	tabel 2	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Akkerklokje	<i>Campanula</i>	ja	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>	ja	tabel 2	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Herfststijloos	<i>Colchicum autumnale</i>	ja	tabel 2	TNB	nee	ja	niet vermeld	ja	nee	nee
Gele kornoelie	<i>Cornus mas</i>	ja	niet benoemd	GE	onbekend	ja	niet vermeld	ja	nee	nee
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>	ja	tabel 2	BE	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Knikkend nagelkruid	<i>Geum rivale</i>	ja	niet benoemd	EB	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Zomerkllokje	<i>Leucium aestivum</i>	ja	tabel 2	KW	onbekend	ja	zelden	nee	nee	nee
Waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>	ja	tabel 2	GE	onbekend	ja	zelden	nee	nee	nee
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>	ja	tabel 1	TNB	onbekend	ja	regelmatig	nee	nee	nee
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum</i>	ja	tabel 1	TNB	onbekend	ja	regelmatig	nee	nee	nee
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>	ja	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>	ja	tabel 2	KW	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Stengelloze	<i>Primula vulgaris</i>	ja	tabel 2	BE	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	ja
Gele helmblom	<i>Pseudofumaria lutea</i>	ja	tabel 2	TNB	nee	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>	ja	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	nee	nee
Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	ja	niet vermeld	ja	nee	nee
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	ja	algemeen	nee	nee	nee
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	nee	nee	ja	nee	nee
Grote kaardebol	<i>Dipsacus fullonum</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	zelden	nee	nee	nee
Bosaardbei	<i>Fragaria vesca</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Veldgraast	<i>Hordeum secalinum</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Grote keverorchis	<i>Listera ovata</i>	nee	tabel 2	KW	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Rode oegentroost	<i>Odontites vernus subsp.</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Wilde marijolein	<i>Origanum vulgare</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Klimopbremraap	<i>Orobancha hederaceae</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>	nee	tabel 1	TNB	nee	ja	niet te verwachten	ja	nee	nee
Stijve naaldvaren	<i>Polystichum aculeatum</i>	nee	niet benoemd	GE	nee	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Zachte naaldvaren	<i>Polystichum setiferum</i>	nee	niet benoemd	GE	nee	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Blauw walstro	<i>Sherardia arvensis</i>	nee	niet benoemd	KW	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	nee	tabel 1	TNB	ja	ja	algemeen	nee	nee	nee
LIBELLEN										
Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Zwerfende	<i>Lestes barbarus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Tanpantserjuffer	<i>Lestes dryas</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Gewone pantserjuffer	<i>Lestes sponsa</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Tengere pantserjuffer	<i>Lestes virens</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Houtpantserjuffer	<i>Lestes viridis</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Bruine winterjuffer	<i>Sympetma fusca</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	ja	nee
Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	nee
Variabele waterjuffer	<i>Coenagrion pulchellum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Grote roodoogjuffer	<i>Erythronia najas</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Kleine roodoogjuffer	<i>Erythronia viridulum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Vuurjuffer	<i>Pyrrhosoma nymphula</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	ja	nee
Watersnuffel	<i>Enallagma cyathigerum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Lantaantje	<i>Ischnura elegans</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Tengere grasiuffer	<i>Ischnura pumilio</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	nee	ja
Zuidelijke glazenmaker	<i>Aeshna affinis</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Blauwe glazenmaker	<i>Aeshna cyanea</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	nee
Bruine glazenmaker	<i>Aeshna grandis</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Vroege glazenmaker	<i>Aeshna isocetes</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>	nee	niet benoemd	TNB	ja	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Exoot/aangevoerd	Ffwet	Rode lijst	Aangetroffen 2012	Polenite volgens BSR	Natuurmonitor Schiedam 2010	NDF 85-438 & 86-438	waarneming.nl Kethel 2000-2012	waarneming.nl Beatrixpark 2000-2012
Groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>	nee	niet benoemd	KW	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Zuidelijke keizerlibel	<i>Anax parthenope</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Glassnijder	<i>Brachytron pratense</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	nee	ja
Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Smaragdlibel	<i>Cordulia aenea</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Platbuik	<i>Libellula depressa</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	nee	nee
Viervek	<i>Libellula quadrimaculata</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zelden	nee	nee	nee
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Vuurlibel	<i>Crocothemis erythraea</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Zwarte heidelibel	<i>Sympetrum danae</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	zelden	nee	nee	nee
Geelvlakheidelibel	<i>Sympetrum flaveolum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Zwervende heidelibel	<i>Sympetrum fonscolombii</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zelden	ja	nee	ja
Zuidelijke heidelibel	<i>Sympetrum meridionale</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	nee
Bruinrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum vulgatum</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
DAGVLINDERS										
Zwartsrietdikkopje	<i>Thymelicus lineola</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	ja	ja	nee
Geelsprietdikkopje	<i>Thymelicus sylvestris</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Groot dikkopje	<i>Ochlodes sylvanus</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Koninginnenpage	<i>Papilio machaon</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Oranje luzernevlinder	<i>Colias croceus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	regelmatig	ja	nee	nee
Gele luzernevlinder	<i>Colias hyale</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Citroenvlinder	<i>Gonepteryx rhamni</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Oranietipje	<i>Anthocharis cardamines</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zelden	ja	nee	ja
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Klein geaderd witje	<i>Pieris napi</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Kleine vuurvlinder	<i>Lycaena phlaeas</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Eikenpage	<i>Favonius quercus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	ja	nee
Geraniumblauwtje	<i>Cacyreus marshalli</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Boomblauwtje	<i>Celastrina argiolus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Bruin blauwtje	<i>Aricia agestis</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	nee
Icarusblauwtje	<i>Polyommatus icarus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Bont zandoogje	<i>Pararge aegeria</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Argusvlinder	<i>Lasiommata megera</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	nee	ja	nee
Hooibeestje	<i>Coenonympha</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	nee
Oranje zandoogje	<i>Pyronia tithonus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zelden	ja	nee	nee
Koevinckje	<i>Aphantopus hyperantus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Bruin zandoogje	<i>Maniola jurtina</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Heivlinder	<i>Hipparchia semele</i>	nee	niet benoemd	GE	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Distelvlinder	<i>Vanessa cardui</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Dagpauwoog	<i>Aglais io</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Gehakkelde aurelia	<i>Polygona c-album</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Grote vos	<i>Nymphalis polychloros</i>	nee	niet benoemd	EB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>	nee	niet benoemd	VN	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Landkaartje	<i>Araschnia levana</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kleine	<i>Issoria lathonia</i>	nee	niet benoemd	KW	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
VISSEN										
Brasem	<i>Abramis brama</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Alver	<i>Alburnus alburnus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Fint	<i>Alosa fallax</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Paling	<i>Anquilla anquilla</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	ja	zelden	nee	ja	nee
Roofblei	<i>Aspius aspius</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kolblei	<i>Blicca bjoerkna</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	nee	nee	nee
Giebel	<i>Carassius auratus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kroeskarper	<i>Carassius carassius</i>	nee	niet benoemd	KW	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Karper	<i>Cyprinus carpio</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	nee	nee
Snoek	<i>Esox lucius</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Driedoornige	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	nee	nee	nee
Riviergrondel	<i>Gobio gobio</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Exoot/aangevoerd	Ffvet	Rode lijst	Aangetroffen 2012	Potentie volgens bSR	Natuurmonitor Schiedam 2010	NDF 85-438 & 86-438	waarneming.nl Kethel 2000-2012	waarneming.nl Beatrixpark 2000-2012
Pos	<i>Gymnocephalus cernua</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	nee	nee	nee
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Vetie	<i>Leucaspis delineatus</i>	nee	niet benoemd	KW	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Winde	<i>Leuciscus idus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>	nee	tabel 3	KW	onbekend	nee	zelden	nee	nee	nee
Pontische Zwartbekgrondel	<i>Neogobius fluviatilis</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Pontische Zwartbekgrondel	<i>Neogobius</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet vermeld	nee	nee	nee
Baars	<i>Perca fluviatilis</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	nee
Zeeprik	<i>Petromyzon marinus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Bot	<i>Platichthys flesus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Blauwband	<i>Pseudorasbora parva</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Tiendoorntje	<i>Pungitius pungitius</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	regelmatig	ja	nee	nee
Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus</i>	nee	tabel 3	KW	onbekend	ja	algemeen	nee	nee	nee
Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Ruisvoorn	<i>Scardinius</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Meerval	<i>Silurus glanis</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Sneekbaars	<i>Stizostedion lucioperca</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zelden	nee	nee	nee
Zeelt	<i>Tinca tinca</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	ja	ja	nee
Marmersgrondel	<i>Proterorhinus semilunaris</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
AMFIBIEËN										
Kleine Gewone pad	<i>Lissotriton vulgaris</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	nee	nee
Ruistreepd	<i>Bufo calamita</i>	nee	tabel 3	GE	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Bastaardkikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	nee	nee
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	nee
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>	nee	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Geelbuikschilpad	<i>Trachemys scripta</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Geelwangschilpad	<i>Trachemys scripta</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	regelmatig	nee	nee	nee
Roodwangschilpad	<i>Trachemys scripta</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	regelmatig	nee	nee	nee
Zaagruschilpad	<i>Graptemys</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
VOGELS										
Knobbelzwaan	<i>Cygnus olor</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Kleine Zwaan	<i>Cygnus bewickii</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Wilde Zwaan	<i>Cygnus cygnus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	ja
Toendrarietgans	<i>Anser serrirostris</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	nee	nee
Kleine Rietgans	<i>Anser brachyrhynchus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Grauwe Gans	<i>Anser anser</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	ja	ja
Koalgans	<i>Anser albifrons</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	nee
Grote Canadese Gans	<i>Branta canadensis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Brandgans	<i>Branta leucopsis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Casarca	<i>Tadorna ferruginea</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	ja
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Krooneend	<i>Nettion rufina</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	ja	nee
Tafeleend	<i>Aythya ferina</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	nee	nee
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Nonnetje	<i>Mareca albellus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	nee	nee
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Grote Zaagbek	<i>Mergus merganser</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	ja	nee
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Smient	<i>Anas penelope</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	nee
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	algemeen	ja	ja	ja
Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zeer algemeen	ja	ja	ja
Pijlstaart	<i>Anas acuta</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Zomertaling	<i>Anas querquedula</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	nee
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	ja
Patrijs	<i>Perdix perdix</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Kwartel	<i>Coturnix coturnix</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	regelmatig	ja	ja	ja
Roerdomp	<i>Botaurus stellaris</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	zelden	nee	ja	nee
Woudaap	<i>Ixobrychus minutus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Kwak	<i>Nycticorax nycticorax</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	nee
Koereiger	<i>Bubulcus ibis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kleine Zilverreiger	<i>Egretta garzetta</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	zelden	ja	nee	nee
Grote Zilverreiger	<i>Casmerodius albus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	ja
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Exoot/aangevoerd	Ffwet	Rode lijst	Aangetroffen 2012	Potentie volgens BSR	Natuurmonitor Schiedam 2010	NDFF 85-438 & 86-438	waarneming.nl Kethel 2000-2012	waarneming.nl Beatrixpark 2000-2012
Purperreiger	<i>Ardea purpurea</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Zwarte Ooievaar	<i>Ciconia nigra</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Lepelaar	<i>Platalea leucorodia</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	ja
Dodaars	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	nee	ja
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Roodhalsfuut	<i>Podiceps griseogena</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kuifduiker	<i>Podiceps auritus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Geoorde Fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Bruine Kiekendief	<i>Circus aeruginosus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Blauwe Kiekendief	<i>Circus cyaneus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Grauwe Kiekendief	<i>Circus pygargus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	ja
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Ruigpootbuizerd	<i>Buteo lagopus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Visarend	<i>Pandion haliaetus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	algemeen	ja	ja	nee
Smelleken	<i>Falco columbarius</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	nee	jaarrond	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	nee	nee
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	nee	ja
Porseleinhoen	<i>Porzana porzana</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Klein Waterhoen	<i>Porzana parva</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Kleinst Waterhoen	<i>Porzana pusilla</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Waterhoen	<i>Gallinula chloropus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Meerkoet	<i>Fulica atra</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Kraanvogel	<i>Grus arus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	ja
Steltkluit	<i>Himantopus himantopus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kluut	<i>Recurvirostra avosetta</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kleine Plevier	<i>Charadrius dubius</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Zilverplevier	<i>Pluvialis squatarola</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	nee	nee
Kanoet	<i>Calidris canutus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Drieteenstrandloper	<i>Calidris alba</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kleine Strandloper	<i>Calidris minuta</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Temmincks Strandloper	<i>Calidris temminckii</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Krombekstrandloper	<i>Calidris ferruginea</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Bonte Strandloper	<i>Calidris alpina</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kemphaan	<i>Philomachus pugnax</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Bokje	<i>Lymnocyptes minimus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	nee	nee	nee
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	nee
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	ja
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	nee	nee
Rosse Grutto	<i>Limosa lapponica</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Regenwulp	<i>Numenius phaeopus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Wulp	<i>Numenius arquata</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Oeverloper	<i>Actitis hypoleucos</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Witgat	<i>Tringa ochropus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Zwarte Ruitr	<i>Tringa erythropus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Groenpootruiter	<i>Tringa nebularia</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Bosruiter	<i>Tringa alareola</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	nee
Steenloper	<i>Arenaria interpres</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Kokmeeuw	<i>Chroicocephalus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	ja
Dwergmeeuw	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Zwartkopmeeuw	<i>Larus melanocephalus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	ja
Kleine Mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	ja
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	regelmatig	ja	ja	ja
Geelpootmeeuw	<i>Larus michahellis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Pontische Meeuw	<i>Larus cachinnans</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Exoot/aangevoerd	Ffvet	Rode lijst	Aangetroffen 2012	Potentie volgens bSR	Natuurmonitor Schiedam 2010	NDF 85-438 & 86-438	waarneming.nl Kethel 2000-2012	waarneming.nl Beatrixpark 2000-2012
Grote Mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Visdief	<i>Sterna hirundo</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	ja
Holenduif	<i>Columba oenas</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet aangetoond	ja	ja	ja
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	nee	ja	ja
Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	nee
Koekoek	<i>Cuculus canorus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	nee
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	nee	jaarrond	ja	onbekend	nee	zelden	ja	nee	ja
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	nee	jaarrond	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	nee
Bosuil	<i>Strix aluco</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	ja	nee
Ransuil	<i>Asio otus</i>	nee	jaarrond	ja	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	nee
Ijvogel	<i>Alcedo atthis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Groene Specht	<i>Picus viridis</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Grote Bonte Specht	<i>Dendrocopos major</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Middelste Bonte Specht	<i>Dendrocopos medius</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Kleine Bonte Specht	<i>Dendrocopos minor</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	ja
Wielewaal	<i>Oriolus oriolus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	nee	nee
Klapster	<i>Lanius excubitor</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Ekster	<i>Pica pica</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Gaai	<i>Garrulus glandarius</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Huis kraai	<i>Corvus splendens</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Zwarte Kraai	<i>Corvus corone</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	ja
Bonte Kraai	<i>Corvus cornix</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Raaf	<i>Corvus corax</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Goudhaan	<i>Regulus regulus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	ja
Vuurgoudhaan	<i>Regulus ignicapilla</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	ja
Buidelmees	<i>Remiz pendulinus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Koolmees	<i>Parus major</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Kuilmees	<i>Lophophanes cristatus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	ja	nee
Zwarte Mees	<i>Pariparus ater</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	ja
Matkop	<i>Poecile montanus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	ja
Glanskop	<i>Poecile palustris</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Baardman	<i>Panurus biarmicus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Kuifleeuwerik	<i>Galerida cristata</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Boomleeuwerik	<i>Lullula arborea</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	ja
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Strandleeuwerik	<i>Eremophila alpestris</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Overzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	nee
Huiszwaluw	<i>Delichon urbicum</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	ja	nee
Cetti's Zanger	<i>Cettia cetti</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	nee
Staatmees	<i>Aegithalos caudatus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Fluiter	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	algemeen	ja	nee	ja
Tiiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Fitis	<i>Phylloscopus trochilus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	nee	nee
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet aangetoond	ja	nee	nee
Tuinfluiter	<i>Sylvia borin</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Zwartkop	<i>Sylvia atricapilla</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet aangetoond	ja	ja	ja
Sprinkhaanzanger	<i>Locustella naevia</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	nee	nee
Snor	<i>Locustella luscinioides</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	nee	nee
Spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	nee
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet aangetoond	ja	nee	nee
Kleine Karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	nee
Rietzanger	<i>Acrocephalus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Grote Karekiet	<i>Acrocephalus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Graszanger	<i>Cisticola juncidis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Pestvogel	<i>Bombycilla garrulus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	nee	nee
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	nee	ja
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	ja
Winterkoning	<i>Troglodytes troglodytes</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	ja

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Exoot/aangevoerd	Ffwt	Rode lijst	Aangetroffen 2012	Potentie volgens BSR	Natuurmonitor Schiedam 2010	NDF 85-438 & 86-438	waarneming.nl Kethel 2000-2012	waarneming.nl Beatrixpark 2000-2012
Beflijster	<i>Turdus torquatus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Merel	<i>Turdus merula</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Kramsvogel	<i>Turdus pilaris</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	algemeen	ja	ja	ja
Zanglijster	<i>Turdus philomelos</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	ja
Koperwiek	<i>Turdus iliacus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	ja	ja
Grote Lijster	<i>Turdus viscivorus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	niet te verwachten	ja	ja	ja
Grauwe Vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	nee	nee
Roodborst	<i>Erithacus rubecula</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	ja	zelden	ja	nee	ja
Blauwborst	<i>Luscinia svecica</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	nee
Zwarte Roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	nee
Gekraagde Roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	ja	nee
Paapje	<i>Saxicola rubetra</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	ja	nee
Roodborsttapuit	<i>Saxicola rubicola</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	nee	nee	nee
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Bonte Vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	nee	nee	nee
Heggenmus	<i>Prunella modularis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	nee	jaarrond	ja	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	regelmatig	ja	ja	nee
Gele Kwikstaart	<i>Motacilla flava</i>	nee	niet benoemd	ja	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Grote Gele Kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	nee	jaarrond	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	ja
Witte Kwikstaart	<i>Motacilla alba</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	nee
Boompieper	<i>Anthus trivialis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Oeverpieper	<i>Anthus petrosus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Waterpieper	<i>Anthus spinoletta</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	nee	nee
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Keep	<i>Fringilla montifringilla</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	algemeen	ja	ja	nee
Groenling	<i>Chloris chloris</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	ja
Sijs	<i>Carduelis spinus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	algemeen	ja	ja	ja
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	zelden	ja	nee	nee
Kleine Barmsijs	<i>Carduelis cabaret</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	ja	nee
Grote Barmsijs	<i>Carduelis flammea</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet te verwachten	ja	ja	ja
Kruisbek	<i>Loxia curvirostra</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Goudvink	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	zelden	ja	nee	ja
Appelvink	<i>Coccothraustes</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	niet aangetoond	ja	ja	ja
Rietgors	<i>Emberiza schoeniclus</i>	nee	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	ja
VOGELS:					nee	nee	nee	nee	nee	nee
Indische Gans	<i>Anser indicus</i>	ja	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	nee	ja	nee	nee
Nijlgans	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	ja	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	algemeen	ja	nee	nee
Mandarijneend	<i>Aix galericulata</i>	ja	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	nee	ja	nee	nee
Fazant	<i>Phasianus colchicus</i>	ja	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	algemeen	ja	nee	nee
Rotsduif	<i>Columba livia</i>	ja	niet benoemd	NVT	onbekend	nee	nee	ja	nee	nee
Halsbandparkiet	<i>Psittacula krameri</i>	ja	niet benoemd	NVT	onbekend	ja	regelmatig	ja	nee	nee
ZOOGDIEREN										
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Mol	<i>Talpa europaea</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	zeer algemeen	ja	ja	ja
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	ja	nee
Dweraspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	nee	tabel 3	KW	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	zelden	ja	ja	ja
Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Waterspitsmuis	<i>Myotis daubentonii</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	ja	nee
Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>	nee	tabel 3	VN	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Gewone Grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	ja
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	nee	tabel 3	TNB	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	ja
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	nee	tabel 3	KW	onbekend	ja	niet aangetoond	ja	ja	ja
Tweekleurige vleermuis	<i>Vespertilio murinus</i>	nee	tabel 3	GE	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Exoot/aangevoerd	Ffvet	Rode lijst	Aange troffen 2012	Potentie volgens bSR	Natuurmonitor Schiedam 2010	NDF 85-438 & 86-438	waarneming.nl Kethel 2000-2012	waarneming.nl Beatrixpark 2000-2012
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	nee	tabel 3	KW	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	nee	regelmatig	nee	nee	nee
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	nee	tabel 1	GE	onbekend	ja	algemeen	ja	ja	ja
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Rosse woelmuis	<i>Myodes glareolus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet te verwachten	nee	nee	nee
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	regelmatig	ja	nee	nee
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Noordse woelmuis	<i>Microtus oeconomus</i>	nee	tabel 3	KW	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Woelrat	<i>Arvicola amphibius</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Bever	<i>Castor fiber</i>	nee	tabel 3	GE	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	zelden	ja	ja	nee
Huis muis	<i>Mus musculus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	algemeen	nee	nee	nee
Bruine rat	<i>Rattus norvegicus</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	algemeen	nee	nee	ja
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	regelmatig	ja	nee	nee
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	nee	tabel 1	GE	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	ja	niet aangetoond	nee	nee	nee
Boommarter	<i>Martes martes</i>	nee	tabel 3	KW	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	nee	tabel 2	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	ja	regelmatig	ja	ja	ja
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	nee	tabel 1	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Muskusrat	<i>Ondatra zibethicus</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	ja	regelmatig	nee	nee	nee
Beverrat	<i>Myocastor coypus</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet aangetoond	nee	nee	nee
Fret	<i>Mustela putorius furo</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee
Amerikaanse nerts	<i>Mustela vison</i>	ja	niet benoemd	TNB	onbekend	nee	niet te verwachten	nee	nee	nee